

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

О.О. Шеремет

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Л.В. Шірінян

«__» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: Механізм забезпечення фінансової стійкості банку

Виконав: здобувач 4 курсу, групи 20ск

Цимбалюк Микола Сергійович

(прізвище та ініціали)

Керівник Гнатенко Олена Андріївна

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____

(підпис)

Київ – 2020 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

Шірінян Л.В.

« » 20 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Цимбалюка Миколи Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Механізм забезпечення фінансової стійкості банку

керівник роботи Гнатенко О.А., к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» лютого 2020 року №109-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 02 червня 2020р.

3. Вихідні дані до роботи матеріал, який використовувався при написанні роботи (підручники, навчальні посібники, монографії, періодичне видання, статті, звітність по банку)

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні засади механізму забезпечення фінансової стійкості банку.

Розділ 2. Аналіз фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».

Розділ 3. Вдосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості банку.

5. Перелік графічного матеріалу

Рис.1. Елементи структури стійкості комерційного банку.

Табл.1. Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» за 2015-2018рр.

Табл.2. Аналіз фінансової стійкості банку АТ «Ощадбанк» за 2015-2018рр.

Табл.3. Показники фінансової стійкості за різними критеріями АТ «Ощадбанк» за 2015-2018рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Гнатенко О.А.		
II	Гнатенко О.А.		
III	Гнатенко О.А.		

7. Дата видачі завдання 10 лютого 2020 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	10.02.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 26.04.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 17.05.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 31.05.2020	
5	Оформлення остатнього варіанту роботи: анотація, вступ, література та підпис керівником для проходження попереднього захисту	до 02.06.2020	
6	Підпис готової роботи завідувачем кафедри	12.06.2020	

Здобувач

(підпис)

Цимбалюк М.С.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Гнатенко О.А.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Цимбалюк М. С. «Механізм забезпечення фінансової стійкості банку»

Кваліфікаційна робота на отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет харчових технологій. Київ, 2020.

У випусковій роботі розглянуто теоретичні та практичні питання забезпечення фінансової стійкості банку на прикладі АТ «Ощадбанк»

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання дослідження.

У першому розділі розкрито теоретичні засади механізму забезпечення фінансової стійкості банку, а саме висвітлено сутність, чинники впливу та типи фінансової стійкості банку і методики оцінки фінансової стійкості банку.

Другий розділ присвячений загальній характеристиці та аналізу фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».

У третьому розділі розкрито напрями вдосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості банку.

Ключові слова: фінансовий стан, банківська установа, оцінка фінансового стану, чинники впливу, фінансова стійкість, коефіцієнтний метод, оптимізація капіталу, АТ «Ощадбанк»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ.....	7
1.1. Сутність, чинники впливу та типи фінансової стійкості банку.....	7
1.2. Механізм забезпечення фінансової стійкості банку.....	18
1.3. Методика оцінки фінансової стійкості банку.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «ОЩАДБАНК»..	33
2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика АТ «Ощадбанк».....	33
2.2. Оцінка фінансового стану АТ «Ощадбанк».....	40
2.3. Аналіз фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».....	60
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ.....	66
3.1. Зарубіжний досвід покращення фінансової стійкості банку.....	66
3.2. Розробка заходів із забезпечення фінансової стійкості банку в контексті загальної стратегії розвитку банку.....	71
3.3. Оптимізація структури капіталу з метою підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».....	76
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність роботи. Забезпечення фінансової стійкості діяльності комерційних банків є основою стабільної банківської системи, запорукою успіху економічних перетворень і макроекономічного розвитку. Від рівня розвитку банківської системи, її ресурсного потенціалу, надійності та високого рівня платоспроможності залежить забезпеченість фінансовими ресурсами всіх галузей народного господарства країни.

Проблемам забезпечення фінансової стійкості банку присвячено праці таких науковців, як В. Я. Вовк, Ю. Ф. Гудзь, О. В. Дзюблюк, Ж. М. Довгань, Л. А. Зверук, Р. С. Квасницька, В. В. Коваленко, Р. О. Піскунов, А. А. Лазько, О. В. Литвинюк та інші. Незважаючи на значну кількість наукових праць та проведені дослідження щодо управління фінансовою стійкістю банку, багато питань залишаються недостатньо розкритими, різні аспекти фінансової стійкості розглядаються відокремлено, а комплексному виробленню концептуальних підходів щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю приділяється недостатньо уваги.

Мета і завдання роботи. Метою роботи є механізм забезпечення фінансової стійкості банку.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні **завдання**:

- розкрити сутність та типи фінансової стійкості банку;
- розглянути механізм забезпечення фінансової стійкості банку;
- обґрунтувати методiku оцінки фінансової стійкості банку;
- надати загальну фінансово-економічну характеристику АТ «Ощадбанк»;
- оцінити фінансовий стан АТ «Ощадбанк»;
- провести аналіз фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»;
- вивчити зарубіжний досвід покращення фінансової стійкості банку;
- розробити заходи із забезпечення фінансової стійкості банку в контексті загальної стратегії розвитку банку;

- запропонувати варіанти оптимізації структури капіталу з метою підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової стійкості банку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів забезпечення фінансової стійкості банківської установи.

Методи дослідження. У роботі використовувались такі методи: систематизація, теоретичне узагальнення і порівняння; статистичний і графічний аналіз; системний та комплексний підходи, фінансовий аналіз, коефіцієнтний метод аналізу.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців, що стосуються теорії, оцінки та забезпечення фінансової стійкості банку, законодавчі акти України з питань банківської діяльності, інструкції Національного банку України, постанови й рішення Кабінету Міністрів України, фінансова звітність АТ «Ощадбанк» за 2016-2018 рр., Інтернет - ресурси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

1.1. Сутність, чинники впливу та типи фінансової стійкості банку

Банківська система України є невід'ємною складовою розвитку ринкових відносин, тому від її чіткої та злагодженої роботи залежить розвиток реального сектору економіки, гнучкість та еластичність грошової системи, міцність національної валюти, безперервність товарного і грошового обігу, та, як результат, зростання добробуту українського народу.

Однією із підсистем управління фінансовим станом банку є оцінка його фінансової стійкості.

У світовій літературі відсутнє однозначне трактування поняття стійкості взагалі і фінансової стійкості зокрема, тому розглянемо ряд визначень поняття «стійкість» у словниках.

Так, у словнику В. Даля під поняттям стійкості визначається здатність «встояти, витримати, не поступитися, вистояти супроти чогось, успішно протистояти силі» [1].

«Словник української мови» трактує стійкість як здатність довго зберігати і проявляти свої властивості, не піддаватись руйнуванню і псуванню [2].

У «Великому економічному словнику» сутність стійкості визначається як сталість, постійність, непідвладність ризику втрат і збитків [3].

Етимологія терміну «стійкість» базується на постійності і стабільності стану, сталості певних параметрів. У більш широкому розумінні цей термін означає здатність системи виконувати свої функції не залежно від впливу внутрішніх (ендогенних) та зовнішніх (екзогенних) факторів.

В банківській теорії існує багато підходів до визначення фінансової стійкості. У сучасних наукових трактуваннях та дослідженнях можна зустріти велику кількість визначень, але у більшості випадків вони або є не повними, або навпаки захоплюють аспекти, що ідентифікують визначення не тільки стійкості, але і інших характеристик діяльності комерційного банку.

Національний банк України трактує фінансову стійкість так: фінансова стійкість банку (financial resilience of a bank) – стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю. Фінансова стійкість банку означає постійну здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі [18].

Вітчизняний вчений О. В. Васюренко зазначає, що авторами багатьох навчальних посібників пропонуються різні підходи до тлумачення визначення «фінансова стійкість комерційного банку» [4, с. 130]:

- фінансова стійкість банку може бути оцінена якістю активів, достатністю капіталу та ефективністю діяльності;
- положення комерційного банку є стійким, якщо він має стійкий капітал, ліквідний баланс, є платоспроможним і задовольняє вимогам до якості капіталу;
- першорядне значення у визначенні фінансової стійкості банку надають власні кошти;
- під фінансовою стійкістю банку розуміє його здатність протистояти деструктивним коливанням, виконуючи при цьому операції по залученню грошових коштів фізичних і юридичних осіб, відкриття та ведення банківських рахунків, а також розміщення залучених коштів від свого імені і за свій рахунок на умовах платності, терміновості і повернення. Тобто автор акцентує увагу на здатності банку надавати комплекс специфічних банківських послуг належної якості .

Інші вчені, Р. О. Піскунов та А. А. Лазько, групують погляди вчених до визначення фінансової стійкості банківських установ за двома підходами: I підхід (організаційний) та II підхід (нормативно–індексний) [5, с. 272].

Перший підхід – організаційний – спостерігається у працях таких вітчизняних вчених як Ж. М. Довгань [6], В. В. Коваленко та О. В. Крухмаль [7], О. В. Литвинюк [8], О. К. Чернишова [9], Д. С. Гайдукович [10], О. М. Зверяков [11]. Згідно цього підходу, фінансова стійкість банківської установи – це здатність (спроможність) банківської установи ефективно функціонувати та протистояти внутрішнім та зовнішнім негативним чинникам впливу.

Наведемо декілька визначень авторів зазначеної групи. Так, приміром, В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль визначили фінансову стійкість банку як «здатність банку в динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних чинників, забезпечувати надійність, збереження і повернення вкладів фізичних і юридичних осіб, захищати інтереси акціонерів і вчасно виконувати власні зобов'язання з метою забезпечення стабільності приросту прибутків від діяльності» [7, с. 97]. Це визначення базується на динамічності умов ринкового середовища та кінцевій результативності функціонування, яка проявляється в забезпеченні надійності, збереженні і поверненні вкладів фізичних і юридичних осіб, захисті інтересів акціонерів, вчасного виконання зобов'язань з метою забезпечення стабільності приросту прибутків від діяльності.

Інший науковець, Ж. М. Довгань, провівши комплексне дослідження фінансової стійкості комерційних банків, виокремила п'ять напрямів підходів до визначення сутності фінансової стійкості [12–15].

На її думку фінансову стійкість:

- розглядають як відповідність сукупності критеріальних (оптимальних) значень певних фінансових показників;
- аналізують як динамічну категорію «системи трансформації ресурсів і ризиків»;
- ототожнюють із ліквідністю і платоспроможністю;

- ототожнюють із прибутковістю;
- розглядають як складову загальної стійкості комерційного банку [13, с. 101].

Ж. М. Довгань досліджує сутність фінансової стійкості банків на двох рівнях: макро- та мікрорівнях. На мікрорівні стійкість – це спроможність банку функціонувати, реалізовувати свої цілі і завдання щодо клієнтів навіть в умовах досить негативних впливів. На макрорівні стійкість – це спроможність банківської системи подолати кризові ситуації в різних сферах і продовжувати функціонування, не викликаючи при цьому необхідності в економічних агентів радикально змінювати свої цілі і завдання щодо клієнтів навіть в умовах істотно негативних наслідків [6, с. 224].

Вчений О. М. Зверяков забезпечення фінансової стійкості банку пов'язує з стратегічним управлінням банком, а також критеріальним аналізом. Зокрема, він вважає, що «фінансова стійкість банку – це здатність банку функціонувати згідно з його стратегією, цілями та задачами під дією різних зовнішніх і внутрішніх чинників, яка може бути оцінена різними показниками» [11, с. 177].

Схожих поглядів дотримується О. К. Чернишова, яка під фінансовою стійкістю банку розуміє «системну властивість комерційного банку, що обумовлена дотриманням збалансованості, взаємозв'язку і взаємоузгодженості таких елементів: фінансових (власного капіталу, активів та зобов'язань, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ризиків) й організаційних (організаційна структура, кадровий потенціал, інформаційні технології та рівень контролю і банківської безпеки), яка відображає здатність у динамічних умовах ринкового середовища витримувати непередбачені втрати й забезпечує досягнення тактичних і стратегічних цілей» [9, с. 55].

О. В. Литвинюк розглядає фінансову стійкість банківських установ з позиції цілісності банку як суб'єкта фінансового ринку. На його думку, фінансова стійкість банківських установ – це спроможність банку як цілісної системи ефективно виконувати свої функції в сучасних динамічних умовах розвитку під

впливом ендогенних та екзогенних факторів забезпечуючи прибутковість та надійність збереження та повернення вкладів юридичних та фізичних осіб [8].

Прихильниками другого підходу – нормативно-індексного – є такі вітчизняні вчені як Р. О. Піскунов та А. А. Лазько[5], Л. В. Юрчишена та С. В. Подолян[16], Ю. О. Русіна та А. Г. Легейда[17], С. В. Науменкова та С. В. Міщенко[18], С. С. Кобринь[19], А. В. Максимова [20], Ю. С. Довгаль та Р. О. Чамара [21], Б. Ю. Кишакевич та А. О. Лучаківський [22], В. В. Вітлінський та О. В. Пернарівський [24], І. М. Чмутова та В. Ю. Біляєва [25], В. Я. Вовк та Ю. В. Дмитрик [23]. За даним підходом фінансова стійкість банківської установи визначається як певний стан банку який підтверджується сукупністю показників.

Так, наприклад, Р. О. Піскунов та А. А. Лазько розглядали фінансову стійкість банку як інструмент забезпечення діяльності банку. Вчені подають таке визначення: «фінансова стійкість банку – це якісна динамічна характеристика окремого банку яка забезпечує необхідне та достатнє для досягнення поставленої мети кількісне і якісне співвідношення ресурсів, незважаючи на вплив внутрішніх й зовнішніх факторів» [5, с. 273].

З погляду Л. В. Юрчишена та С. В. Подолян фінансову стійкість банку варто розглядати як інструмент забезпечення розвитку банку: «Фінансова стійкість комерційного банку – це якісна динамічна інтегральна характеристика спроможності банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища» [16, с. 78]. Подібне визначення наводять у своїй праці І. М. Чмутова та В. Ю. Біляєва [25, с. 11].

Ознаймлення з працями таких авторів як Б. Ю. Кишакевич та А. О. Лучаківський [22, с. 77], А. В. Максимова [20, с. 208], Ю. О. Русіна та А. Г. Легейда [17, с. 89], дає підстави констатувати, що вчені мають спільні погляди на сутність фінансової стійкості комерційного банку як інтегральної характеристики спроможності банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та

мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Українські дослідники С. В. Науменкова та С. В. Міщенко під фінансовою стійкістю банку визначають такий «стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю» [18]. У наведеному визначенні спостерігаємо тісний зв'язок фінансової стійкості банку із збалансованістю фінансових потоків, платоспроможністю та ліквідністю, а також рентабельністю. Подібний підхід притаманний і Ю. С. Довгаль та Р. О. Чамарі [21, с. 104].

Схоже визначення пропонує і С. С. Кобринь, який розглядає фінансову стійкість банку як якісну характеристику його фінансового стану, який відзначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів та активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків, і який здатний витримати непередбачені втрати та зберегти ефективність функціонування [19, с. 361].

В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський визначають фінансову стійкість банківської установи як «відповідність (невідповідність) діяльності банку основним плановим (нормативним) узагальнюючим показникам, що синтезують характеристики економічних складових фінансової стійкості: обсягу й структури власних засобів, рівня доходів і прибутку, норми прибутку на власний капітал, достатності ліквідності, мультиплікативної ефективності власного капіталу, створення банком доданої вартості» [24, с. 62]. Однак, на наш погляд, планові показники не можна вважати індикаторами фінансово стійкого стану банку.

Такі вчені, як В. Я. Вовк та Ю. В. Дмитрик вважають фінансову стійкість банківської установи як «основний елемент стабільності банку відповідає такому стану розподілу та використання фінансових ресурсів, який забезпечує розвиток банку на підставі зростання норми нагромадження та раціоналізації структури

капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику» [23, с. 44].

Аналіз економічної літератури показав, що поняття фінансової стійкості комерційного банку часто ототожнюють з іншими економічними поняттями – надійністю, фінансовою стабільністю, платоспроможністю, ліквідністю, прибутковістю. Тому необхідно розрізняти такі концептуальні положення:

- надійність комерційного банку є однією зі складових такого інтегрованого показника як фінансова стабільність, яка в свою чергу свідчить про наявність певних умов для ефективного використання ресурсів протягом тривалого періоду. Фінансова стійкість є складовою такого показника як надійність комерційного банку.

- платоспроможність можна виокремити як складову частину показника фінансової стійкості комерційного банку. Тобто поняття «фінансова стійкість комерційного банку» ширше, ніж поняття «платоспроможність комерційного банку».

- ліквідність та прибутковість – це показники, які деталізують поняття платоспроможності комерційного банку [26, с. 286].

Отже, розглянувши трактування поняття фінансової стійкості різними науковцями, ми дійшли висновку, що фінансова стійкість банку – це такий стан банку в ринковому середовищі, який характеризує результативну та ефективну його діяльність, що виражається у дотриманні показників ліквідності, платоспроможності, достатності капіталу, належним рівнем прибутковості та нормою прибутку на власний капітал, відповідним рівнем власних ресурсів та якістю активів [27].

Стійкість комерційного банку залежить від великої кількості факторів, які визначають можливість його нормального функціонування і мають розглядатися як єдина система [28, с. 29].

В економічній літературі зустрічається така загальна класифікація факторів:

- за місцем виникнення – зовнішні і внутрішні;
- за важливістю результату – основні і другорядні;

- за структурою – прості і складні;
- за часом дії – постійні і тимчасові.

До внутрішніх факторів відносять наступні: галузева належність суб'єкта господарювання; структура банківських продуктів чи послуг; розмір оплаченого статутного капіталу; величина і структура витрат, їхня динаміка порівняно з грошовими доходами; склад майна і фінансових ресурсів.

До зовнішніх чинників, що впливають на фінансову стійкість банку відносять: економічні умови господарювання; економічну й фінансово-кредитну політику законодавчої і виконавчої влади України; соціальну ситуацію в суспільстві тощо [29, с. 26].

Основними параметрами, що забезпечують стійкість банку є: соціально-політична ситуація в країні, її загальноекономічний стан, правові аспекти забезпечення фінансової стійкості, стан фінансового ринку, внутрішня стійкість банківських установ. Соціально-політичну ситуацію в Україні характеризує рівень соціальної стабільності в суспільстві, вплив політичної обстановки, фінансово-економічна і соціальна політика, стратегічна орієнтація існуючого уряду.

Загальноекономічний стан визначається такими параметрами, як стан платіжного балансу країни, масштаби тіньової економіки, інвестиційний клімат, стан реального сектора економіки, рівень оновлення основних виробничих засобів.

Правові аспекти забезпечення фінансової стійкості банків визначаються рівнем структурних реформ, стандартами звітності банківської сфери, адекватністю правової системи, розвиненістю судової системи.

Стан фінансового ринку залежить від попиту і пропозиції грошової маси, темпів інфляції та інфляційних очікувань, вартості і графіку обслуговування державного боргу, рівня доходу ринку цінних паперів, обмінного курсу національної валюти, грошової емісії, спрямованості грошово-кредитної політики Національного Банку.

Найважливішими ендогенними (внутрішніми) факторами, що впливають на рівень фінансової стійкості комерційного банку є: структура банківських

продуктів чи послуг; величина і структура витрат; склад фінансових ресурсів; достатність капіталу; якість активів та зобов'язань; платоспроможність банківської установи; рівень рентабельності; рівень управління; здатність до інновацій; технічна оснащеність; забезпеченість технологіями; стан внутрішнього контролю.

Тоді як серед екзогенних (зовнішніх) доцільно виділити: економічні умови господарювання; соціальну ситуацію в суспільстві; політичну стабільність; стан грошового ринку; кредитну і процентну політику НБУ; ефективність валютної політики; податкову політику; інвестиційний клімат; ступінь досконалості законодавства, що стосується банківської сфери [30, с. 109].

Стійкість комерційного банку залежить від багатьох аспектів його діяльності має складну структуру. Головні її елементи показані на рис 1.1.

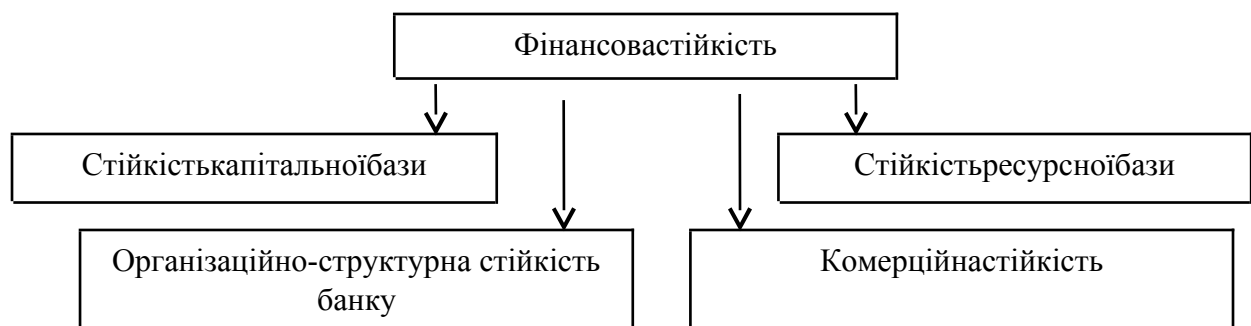

Рис. 1.1. Основні елементи фінансової стійкості

Стійкість капітальної бази. Сукупність внесень засновниками та акціонерами власних коштів становить капітал комерційного банку. Обсяг зазначених коштів зростає у результаті ефективної банківської діяльності в процесі капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових внесків з боку учасників банку. Треба відзначити, що провідна роль капіталу в забезпеченні фінансової стійкості банку зумовлено його функціями.

Стійкість ресурсної бази є важливою складовою фінансової стійкості комерційного банку й охоплює такі аспекти [31]:

- залежність діяльності банку від стану економіки країни в цілому;
- ступінь інтегрованості у систему міжбанківських відносин;

- зміст и рівень співробітництва банку із суб'єктами ринкової інфраструктури (банками, клієнтами тощо);
- стабільність поповнення ресурсної бази банку;
- концентрація вкладів фізичних осіб у загальному обсязі пасивів банку;
- обслуговування коштів бюджету тощо.

Організаційно-структурна стійкість банку – це адекватність структури банку обраній стратегії розвитку та ринковій кон'юнктурі. Організаційна структура, банківські операції та інші аспекти діяльності банку регламентують структурно-функціональними нормами, які, у свою чергу, визначаються організаційно-структурну стійкість банку. Організаційна структура банку та механізм її управління повинні відповідати як реалізації основної функції фінансово-кредитного закладу, так и конкретному асортименту банківських послуг и продуктів, що лежати в основі тактики и стратегії банку. Організаційно-структурна стійкість комерційного банку визначається функціонально-технічною документацією, що регламентує всі аспекти його діяльності, які стосуються як організаційної структури, так і специфічних банківських операцій [32].

В основі комерційної стійкості банку лежить розвиненість його зв'язків з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури. Вона залежить від розмірів власного капіталу банку, інтенсивності зв'язків спектру ринків, потужності и стабільності кредитно-інвестиційного портфеля, характеру банківської експансії щодо розширення ринку банківських продуктів, широти міжбанківських зв'язків и довіри банків-партнерів. Цей вид стану фінансової установи виражає[33]:

- рівень зв'язків банку з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури;
- якість співробітництва з кредиторами, дебіторами, клієнтами и вкладниками;
- залежність банківської сфери від стану економіки в цілому;
- міцність зв'язку між обсягами грошового капіталу банку и його реальним капіталом;
- концентрацію частки активів и приватних вкладів у розпорядженні одного фінансово–кредитного закладу;

- контроль значного обсягах фінансових потоків у країні.

Розрізняють три основні види фінансової стійкості банку за стабільністю його роботи:

а) нормальна стійкість, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю;

б) нестійкий фінансовий стан, що характеризується затримкою платежів, неможливістю своєчасно виконувати окремі свої зобов'язання, низьким рівнем рентабельності тощо;

в) кризовий фінансовий стан, який характеризується регулярними неплатежами, наявністю простроченої заборгованості тощо. Кризовий фінансовий стан може призвести до неспроможності банку фінансувати поточну діяльність, здійснювати платежі та виконувати свої зобов'язання, а в кінцевому рахунку – до банкрутства [34].

Підтримання банком фінансової стійкості дає змогу зберегти конкурентоспроможність на кредитному ринку. Таке завдання дуже складне, але необхідне для успішного функціонування банківської системи. Фінансовій стійкості комерційних банків України на сучасному етапі найчастіше загрожують такі негативні фактори:

- триваючий цілеспрямований підрив їхньої ділової репутації;
- недосконала система набору кадрів для комерційних банків;
- надання клієнтам недостовірної інформації;
- використання фальшивих векселів, цінних паперів і гарантійних листів;
- неповернення виданих кредитів, правова нерегульованість цієї проблеми у сфері банківської діяльності;
- недосконала оцінка кредитних ризиків;
- відсутність систематизованих даних про несумлінних позичальників;
- маніпулювання кредитними картками, банкоматами;
- шахрайське вторгнення до банківських комп'ютерних мереж;
- витік конфіденційної інформації;

- недосконалість структур, що забезпечують внутрішню та зовнішню безпеку банківських установ.

Рівень фінансової стійкості комерційного банку визначає його конкурентоспроможність на кредитному ринку. Таку потребу, насамперед, задовольняє стабільність економічного середовища [35].

1.2. Механізм забезпечення фінансової стійкості банку

Механізм формування фінансової стійкості комерційного банку являє собою системне явище, яке уособлює сукупність методів та інструментів для впливу на основні складові фінансової стійкості. Ефективна реалізація такого механізму дає змогу банку нівелювати зовнішні та внутрішні ризики, зменшити вплив ендогенного та екзогенного характеру на результати діяльності банку, забезпечити динамічний розвиток фінансової установи та посилення позицій на ринку банківських послуг. Передумовою його застосування має стати детальний та комплексний аналіз рівня фінансової стійкості комерційного банку із використанням оптимального набору розрахункових систем, методів та сучасних прийомів для аналізу [36, с. 608].

Механізм формування та управління фінансовою стійкістю передбачає необхідність використання таких методів [27]:

- планування (стратегія розвитку банку, постановка цілей та завдань, планові фінансові показники тощо). Планування спрямоване на перетворення стратегічної мети в конкретні значення фінансових показників через використання відповідних інструментів.

- визначення структурних елементів фінансової стійкості та оцінка їх причино-наслідкових взаємозв'язків;

- аналіз рівня фінансової стійкості банку з використанням декількох методів;

- застосування контролюючого механізму дотримання плану. Контроль, як метод управління, полягає в перевірці відповідності отриманих результатів діяльності банку запланованим показникам, оптимальні значення яких сприяють

підвищенню рівня фінансової стійкості. Для належного контролю за рівнем фінансової стійкості банків та ефективного управління слід дотримуватися проходження всіх стадій контролю з боку як органів нагляду, так і комерційних банків.

Крім зазначених вище, забезпечення фінансової стійкості банку, здійснюється такими методами як страхування, резервування, сек'юритизація, диверсифікація, лімітування [37, с. 922].

Страхування виокремлюють як ефективний метод управління фінансовою стійкістю, оскільки діяльності банків притаманні різні ризики. Згідно з класифікацією Базельського комітету з нагляду за банківською діяльністю, до таких основних ризиків належать: ринковий ризик; кредитний ризик; ризик процентних ставок; ризик ліквідності; страховий ризик; правовий ризик; ризик ділової репутації; операційний ризик (виходячи із трактувань Базельського комітету й загальноприйнятої практики, усі види кримінальних дій щодо банку належать до сфери операційного ризику) [38, с. 16]. Для безпеки банкам пропонується комплексне страхування, яке включає більше десяти окремих, але взаємопов'язаних полісів.

Резервування є ще одним досить ефективним методом управління фінансовою стійкістю [38, с. 15]. Банки формують резерви усіма ризиковими активними операціями: кредитними, операціями з розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках, операціями з придбання цінних паперів, дебіторською заборгованістю тощо. Необхідно зробити акцент на такому виді резервування як динамічне, яке доволі ефективно використовується у країнах Західної Європи. Динамічне резервування – це сучасний інструмент регулювання вразливості банківської діяльності до глобальних фінансових ризиків та підвищення ефективності використання банківського капіталу [38, с. 26].

Застосування методу сек'юритизації передбачає можливість позбутися ризикових активів шляхом їх продажу. Так, при сек'юритизації здійснюється об'єднання кредитів в пули і структуризацію їх як цінних паперів, забезпечених грошовими потоками відповідних кредитів. Першим сек'юритизованим активом

стали іпотечні кредити, хоча будь-який вид активів може бути сек'юритизованим [39, с. 117].

Серед методів управління фінансовою стійкістю банків чільне місце займає диверсифікація, яка являє собою процес зменшення ризиків шляхом розподілу капіталу між різними об'єктами інвестування та кредитування [39, с. 118].

Наступним методом забезпечення фінансової стійкості банку є метод лімітування, який передбачає розробку детальної стратегічної документації, яка встановлює гранично допустимий рівень ризику по кожному напрямку діяльності банку, а також чіткий розподіл функцій і відповідальності персоналу [38, с. 16]

Серед інструментів управління та формування фінансової стійкості комерційного банку виділяють: капітал банку, його активи, зобов'язання, прибуток та рівень ліквідності.

Відповідно такий набір інструментів визначає об'єкт управлінського впливу, а саме: рівень капіталізації, якість активів та зобов'язань банку, рівень прибутковості та ліквідності, а також якість самого управління.

Вітчизняна стратегія формування фінансової стійкості комерційного банку зосереджується переважно на формуванні результативних заходів щодо капіталу комерційного банку, його активів, рівня ліквідності, нівелювання банківських ризиків, а також банківського менеджменту. Органічне та стабільне поєднання таких заходів, їх високий рівень і є передумовою належної фінансової стабільності банківської установи.

Розглянемо докладніше зазначені заходи. Так, стабільний розвиток банку забезпечується політикою нарощування його капіталу, яка базується на системі пошуку джерел капіталізації. Для державних банків такими джерелами можуть стати [36, с. 608]:

- державна докапіталізація;
- нарощування внаслідок злиття банків;
- якісна оптимізація корпоративного управління (для банків, в яких частка держави не 100%);

- організація відкритого продажу акцій на ринку цінних паперів, емісії цінних паперів, продаж активів або оренда нерухомості;
- реінвестування прибутку установи;
- використання субординованого боргу.

Зростання активів банку може бути визначено за рахунок розширення споживчого сегменту на ринку кредитування, який останнім часом характеризується зростанням серед продуктів споживчого кредитування. Окремим пріоритетом має стати мінімізація відсоткового ризику, яка досягається методом узгодження строків розміщення активів та залучених пасивів, хеджуванням, методом управління гепом, сек'юритизації тощо [40].

З метою нівелювання ризиків впливу зовнішнього середовища, для комерційного банку варто вводити систему ризик-менеджменту та постійного застосування методу стрес-тестування. Останнє дозволить своєчасно виявити «слабкі місця» та запровадити актуальні заходи з їх локалізації.

Як інструменти забезпечення фінансової стійкості комерційного банку можуть бути застосовані засоби бенчмаркінгу та аутсорсингу [41], які є достатньо новими у вітчизняному просторі менеджменту установ, проте знайшли позитивний відгук їх практичного застосування на зарубіжних ринках.

Зважаючи на характер операцій, їх обсяг та рівень диверсифікації, архітектуру банку, рівень кваліфікації персоналу, рівень дієвості системи сповіщення про наявність загроз, інформаційну політику та рівень операційного ризику, потенціал та готовність фінансування процесів протидії чинниками дестабілізаційного впливу, виникає необхідність розробки індивідуальних підходів забезпечення аналізу, розробки та впровадження комплексу дій, що спрямований на підтримання фінансової стійкості та на її збереження [42, с. 60]. Заходами забезпечення фінансової стійкості банківської установи в умовах волатильності ринку, можуть бути такі (табл. 1.2.)

В сучасних умовах, забезпечення фінансової стійкості банків базується на наступних принципах:

1) фінансова стійкість комерційного банку означає зростання основних позитивних параметрів його діяльності (капіталу, активів, ліквідності, платоспроможності, рентабельності і т. д.) та зниження негативних параметрів (ризиковості, неякісних та неробочих активів, незбалансованості кредитного та депозитного портфелів тощо), при чому, цей процес має бути безперервним і динамічним та передбачає постійне регулювання з боку керівництва банку з врахування реалій стану економіки;

Таблиця 1.2

Заходи забезпечення фінансової стійкості банківської установи [42, с. 60]

Напрямок 1	Заходи 2
1. Щодо активів	<p>1.1. Забезпечити перехід на формування середньострокових та короткострокових портфелів активних операцій банку з метою зменшення строку їх оновлення.</p> <p>1.2. Проводити фінансування виокремлених на основі аналізу пріоритетних галузей ведення бізнесу з метою недопущення втрати ринку у позичальників.</p> <p>1.3. Забезпечити рівномірну диверсифікацію портфелів, зменшення концентрацій по групам пов'язаних осіб.</p> <p>1.4. Ініціювати зменшення кредитного навантаження на позичальників, встановлювати графіки зменшення заборгованості з урахуванням строків виконання позичальниками інших власних зобов'язань.</p>
2. Щодо забезпечення виконання зобов'язань	<p>2.1. Забезпечити виважене прийняття застави з метою недопущення надання нефункціонального забезпечення, як частини виробничого комплексу.</p> <p>2.2. Встановлювати пріоритети щодо прийняття твердої універсальної застави, уникати спеціалізованого обладнання, товарів в обороті, сировини, майнових прав по контрактам.</p> <p>2.3. Уникати прийняття майнових виробничих комплексів, проводити їх розгляд окремо по складовим елементам комплексу (обладнання, нерухомість, транспорт).</p> <p>2.4. Забезпечити надання поруки по зобов'язанням боржника власниками та контролерами бізнесу.</p> <p>2.5. Встановлювати пріоритети щодо прийняття власного майна власників та контролерів бізнесу.</p> <p>2.6. Уникати інвестиційного кредитування, фінансування проектів відкриття бізнесу з урахуванням того, що грошовий потік має бути згенерований за рахунок роботи проекту, що фінансується.</p> <p>2.7. Проводити розрахунок можливого ліміту кредитування з урахуванням коефіцієнту LTV.</p>
3. Щодо ліквідності	<p>3.1. На постійній основі проводити контроль ГЕП–розривів.</p> <p>3.2. Надавати пріоритет залучення коштів у національній валюті.</p> <p>3.3. Вільні кошти інвестувати в низькоризикові активи (ОВДП, інші) з фіксованою дохідністю з терміном інвестування, що збалансований із</p>

2) фінансова стійкість банку залежить від внутрішніх й зовнішніх факторів і досягається лише за умов своєчасної та об'єктивної оцінки ступеня їх впливу на діяльність банківської установи з метою уникнення прийняття неправильних, неадекватних реальній ситуації управлінських рішень й запобігання погіршення фінансового стану банку;

3) забезпечення фінансової стійкості банків, подальше функціонування банківського сектору, перехід від екстенсивної до інтенсивної фази його розвитку неможливе без активізації зв'язків банківського і виробничого секторів економіки [43, с. 142].

Стабілізувати ситуацію у банківському секторі та підвищити фінансову стійкість банків дозволить:

- стабілізація національної валюти шляхом: запровадження на певний період дії валютного коридору як такого режиму курсоутворення, який би надавав чіткий сигнал усім економічним агентам про тверді наміри центрального банку обмежити діапазон коливання обмінного курсу; вжиття певних обмежувальних заходів щодо збільшення пропозиції іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку і скорочення попиту на неї; зниження рівня доларизації вітчизняної економіки, адже підриє довіри до національної грошової одиниці зумовлений передусім виконанням грошових функцій на території нашої країни іноземною валютою – долларом США (частково – євро).

- стабілізація банківської системи, що забезпечується шляхом: гарантування збереження вкладів у банківських установах; контролю за цільовим використанням кредитів рефінансування; обмеження боргового тиску на позичальників; надання гарантій за міжбанківськими кредитами; формування системи моніторингу за появою ознак нестабільності; рекапіталізації банків; поліпшення управління ризиками тощо.

- удосконалення нормативно правового поля діяльності банківських установ через внесення змін до законодавчої бази в частині систематизації обов'язкових

економічних нормативів, що дасть змогу підвищити ефективність банківського регулювання та нагляду

До умов забезпечення фінансової стійкості сучасного банку належать достатній, а не надлишковий обсяг власного капіталу, підтримка збалансованої структури активів і пасивів за строками і сумами, підтримка відповідного рівня рентабельності діяльності банку. Одним із дієвих заходів щодо досягнення стабілізації вітчизняної банківської системи є забезпечення фінансової стійкості кожної банківської установи, адже, без її досягнення не можливий їх подальший динамічний розвиток [44, с. 20].

Таким чином, для комерційного банку під час розробки оптимальної стратегії формування його фінансової стійкості може бути використаний узагальнений набір інструментів, починаючи від заходів у сфері управління капіталом, активами та ліквідністю до менеджменту самої фінансової структури та банківських ризиків. Постійний моніторинг рівня фінансової стійкості дасть змогу своєчасно виявити «слабкі» ланки в діяльності банку та внести корективи в стратегію розвитку банківської установи для мінімізації ризиків.

1.3. Методика оцінки фінансової стійкості банку

Вітчизняна практика на законодавчому рівні закріплює обов'язковість застосування системи економічних нормативів при визначенні рівня фінансової стійкості комерційного банку. Зокрема Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою Постановою НБУ від 28.08.2001 № 368 (зі змінами і доповненнями), встановлено порядок визначення регулятивного капіталу банку і такі економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками(табл.1.3) [45].

Застосовуючи ці нормативи, НБУ здійснює цілу низку заходів для забезпечення фінансової стійкості банку [46].

У банківській практиці застосовують такі методики аналізу фінансової стійкості та надійності фінансово-кредитної установ: експрес-метод на основі

структурно-коефіцієнтного аналізу; експрес-метод на основі коефіцієнтного аналізу; рейтингову систему [47, с. 32].

Таблиця 1.3

Економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками

Нормативи капіталу	– мінімального розміру регулятивного капіталу
	– адекватність регулятивного капіталу
	– адекватність основного капіталу
Нормативи ліквідності	– миттєва ліквідність
	– поточна ліквідність
	– короткострокова ліквідність
Нормативи кредитного ризику	– максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента
	– великих кредитних ризиків
	– максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдерові
	– максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам
Норматив інвестування	– інвестування в цінні папери окремо за кожною установою
	– загальної суми інвестування
Норматив ризику загальної відкритої (довгої / короткої) валютної позиції банку	

Більшість внутрішніх банківських методик, що застосовуються в Україні, побудовані на основі коефіцієнтного аналізу. Ці методики передбачають:

- 1) структурний аналіз для виявлення ризиків, викликаних особливостями структури активів, пасивів, позабалансовою позицією банку;
- 2) оцінку рентабельності діяльності банку в цілому та по окремих операціях;
- 3) оцінку достатності власного капіталу;
- 4) аналіз кредитного ризику, ринкового ризику, ризику ліквідності.

На основі саме такого підходу побудовано коефіцієнтний аналіз економічних нормативів НБУ [48]. Але дотримання економічних нормативів не завжди дає змогу зробити обґрунтований та достовірний висновок щодо належного рівня фінансової стійкості окремого комерційного банку.

Залежно від суб'єкта управління можна виділити такі напрями оцінки фінансової стійкості комерційних банків та регулювання:

- по-перше, пряме (зовнішнє) регулювання й обов'язкова оцінка;

- по-друге, саморегулювання (внутрішнє регулювання) та самостійна (ініціативна) оцінка.

Оцінка фінансової стійкості в сучасній банківській практиці здійснюється за такими напрямками:

1) оперативний моніторинг макроекономічної ситуації та тенденцій розвитку банківського сектора;

2) оперативний моніторинг діяльності конкретного банку, зокрема щодо зміни клієнтської бази, умов залучення грошових коштів та видачі кредитів, модернізації банківського обслуговування;

3) аналіз банківської звітності та вивчення динаміки зміни ключових показників діяльності банків (перевірка відповідності нормативам НБУ, побудова діаграм і моделей ліквідності, формування стратегій розвитку банку). Необхідною умовою застосування моніторингу є широка доступність, достовірність і зрозумілість інформації щодо результатів діяльності банків, їх надійності та платоспроможності та, як наслідок, їх фінансової стійкості. Отже, інформаційна відкритість банку є ключовим чинником у процесі залучення клієнтів та інвесторів, від активності яких багато в чому і залежить фінансова стійкість банківської установи [49, с. 290].

Більшість показників фінансової стійкості банку базується на визначенні достатності капіталу для покриття банківських ризиків та на оцінці структури капіталу, яка визначає якісний склад балансового капіталу. Усі показники фінансової стійкості можна розділити на кілька груп:

1. Показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку;
2. Показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів;
3. Показники, що базуються на якості активів банку.
4. Показники, що характеризують динаміку (поведінку) окремих складових активу та пасиву.

Розглянемо першу групу показників фінансової стійкості банку, засновану на достатності банківського капіталу, до яких належать[50]:

- коефіцієнт надійності;
- коефіцієнт фінансового важеля;
- коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів;
- коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом;
- коефіцієнт мультиплікатора капіталу (табл.1.4) .

Таблиця 1.4

**Економічний зміст та алгоритм розрахунку показників
фінансової стійкості банку**

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення показника	Економічний зміст показника
Коефіцієнт надійності	$K_n = \frac{BK}{ЗК} * 100\%$	Не менше 5%	Співвідношення власного капіталу (BK) до залучених коштів (ЗК). Рівень залежності банку від залучених коштів
Коефіцієнт фінансового важеля	$K_{ф.в.} = \frac{ЗВ}{BK} * 100\%$	У межах від 1:20	Співвідношення зобов'язань банку (ЗВ) і власного капіталу (BK), розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів -достатність капіталу	$K_{д.к.} = \frac{BK}{Азаг} * 100\%$	Не менше 10%	Розкриває достатність сформованого власного капіталу (BK) в активізації та покритті різних ризиків
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	$K_{з.к.} = \frac{Ак}{BK} * 100\%$	Не менше 10%	Співвідношення капіталізованих активів (A_k) і власного капіталу (BK). Показує, яку частину капіталу розміщено в нерухомість
Коефіцієнт захищеності дохідних активів	$K_{з.а.} = \frac{BK - A_n - Збитки}{Ад.} * 100\%$	Не менше 10%	Сигналізує про захист дохідних активів (що чутливі до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом, де A_n – недохідні активи; Ад – дохідні активи
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$K_{м.к.} = \frac{Азаг.}{СК(АК)}$	У межах від 12,0-15,0	Ступінь покриття загальних активів статутним (акціонерним) капіталом (СК)

Оцінка незалежності, а відтак і стійкості щодо кон'юнктурних змін на ринку здійснюється за допомогою аналізу відношення власного капіталу до зобов'язань.

Цей коефіцієнт називається коефіцієнтом надійності. Якщо в чисельник береться балансовий капітал (капітал-брутто), то передбачається, що капітал банку повинен на 25 - 30 % покривати зобов'язання. Якщо до складу чисельника входить чистий капітал (регулятивний), то значення цього коефіцієнта має бути більше 5 % (деякі банки потребують доведення цього показника до 10 %). Його динаміка свідчить про фінансовий стан банку: у разі зростання показника, стійкість підвищується і знижується, якщо падає його значення. Аритмія показника свідчить про ризик втрат по формуванню стійкої ресурсної бази. Аритмія може бути також свідченням можливих проблем з поточною ліквідністю.

Коефіцієнт фінансового важеля є оберненим показником до коефіцієнта надійності і розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Збільшення цього показника свідчить про підвищення ділової активності банку, але про зниження його фінансової стабільності. Значення коефіцієнта фінансового важеля повинно бути близько 20:1. Цей коефіцієнт показує загальний рівень фінансування активів за рахунок власного капіталу, тобто скільки грошових одиниць капіталу припадає на 1 грн активів.

Коефіцієнт захищеності власного капіталу показує, наскільки банк ураховує інфляційні процеси і яку частку своїх активів розміщує в нерухомість, цінності, обладнання.

Коефіцієнт захищеності дохідних активів свідчить про захист дохідних активів (чутливих до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу відображає ступінь покриття активів акціонерним капіталом. Чим вище його значення, тим менш стабільний банк, але зростання цього коефіцієнта є фактором зростання прибутковості акціонерного капіталу. У зростанні даного коефіцієнта заінтересовані акціонери, оскільки прибуток заробляється всім капіталом, включаючи і залучений, а дивіденди отримують лише акціонери.

Друга група факторів фінансової стійкості банку заснована на аналізі структури зобов'язань (залучених коштів). До них відносять такі.

- Коефіцієнт розвитку клієнтської бази:

$$\text{Ккл.б} = \frac{\text{Кошти на поточних рахунках клієнтів на коррахунках}}{\text{Сумарні зобов'язання}} \quad (1.1)$$

Цей коефіцієнт показує рівень розвитку клієнтської бази і її частку у залучених та запозичених коштах. З метою збільшення абсолютної суми прибутку та підвищення прибутковості роботи банку бажано, щоб зазначений коефіцієнт був не нижче 15 %. Проте занадто високе його значення може негативно вплинути на рівень ліквідності банку, що відповідно негативно вплине на його стійкість. Максимальною межею цього коефіцієнта буде 30-40%. Для кінцевого висновку про рівень клієнтської бази в загальних зобов'язаннях необхідно проаналізувати окремі показники стабільності депозитів до запитання.

Коефіцієнт співвідношення депозитів строкових та депозитів до запитання:

$$\text{Кдеп} = \frac{\text{Депозити строкові}}{\text{Депозити до запитання}} \quad (1.2)$$

Ресурсна база вважається більш стабільною, коли строкові депозити перевищують депозити до запитання, тобто цей коефіцієнт має бути більшим 1. Такий підхід властивий зарубіжним банкам, де розрив у відносній вартості цих двох ресурсів не такий значний, як в Україні. Тому вітчизняні банки часто за наявних можливостей розширення клієнтської бази та обмеженої кількості строкових коштів (керованих ресурсів) нехтують цими вимогами на користь рентабельності та прибутковості.

Коефіцієнт залежності ресурсної бази від залучених міжбанківських кредитів:

$$\text{К мбк} = \frac{\text{МБКзалуч} - \text{МБКрозм}}{\text{Зобов'язання}} \quad (1.3)$$

Значення цього показника не повинно перевищувати 20 %. За методикою В. С. Кромонава критичною межею є 30 % МБК у структурі зобов'язань. Занадто високе значення зазначеного коефіцієнта свідчить про фінансову залежність банку від зовнішніх джерел фінансування. Враховуючи дорожнечу цього ресурсу

висока питома вага МБК може негативно вплинути на середню вартість ресурсної бази, а відповідно і на прибуток банку. Проте, зважаючи на доступність цього ресурсу, його мобільність та дефіцит кредитних ресурсів у вигляді строкових депозитів, багато банків не враховують цього співвідношення, іноді частка міжбанківських кредитів досягає 40-50 % у структурі зобов'язань.

- Коефіцієнт співвідношення капіталу та строкових депозитів:

$$K_{\text{к/деп.}} = \frac{\text{Капітал}}{\text{Депозити строкові}} \quad (1.4)$$

Цей коефіцієнт вказує, яка частина депозитів захищена власним капіталом банку. Бажано, щоб значна їх частина складалася з невеликих, роздрібних депозитів, які є більш стабільними. Оптимальне значення цього коефіцієнта – 15-20 %.

Третя група показників, що характеризують фінансову стабільність, заснована на аналізі якості та структурі активів.

- Частка прострочених кредитів у кредитному портфелі:

$$K_{\text{прост}} = \frac{\text{Прострочені кредити}}{\text{Кредитний портфель}} \quad (1.5)$$

Питома вага прострочених кредитів у загальній сумі кредитного портфеля не повинна перевищувати 10 %. За більш детального аналізу необхідно проаналізувати середній термін прострочення платежів та структуру прострочених кредитів за термінами.

- Частка пролонгованих кредитів у кредитному портфелі:

$$K_{\text{прол}} = \frac{\text{Пролонговані кредити}}{\text{Кредитний портфель}} \quad (1.6)$$

Значення даного показника не повинно перевищувати 10-15 %. За детальнішого аналізу необхідно проаналізувати склад пролонгованих кредитів за кількістю пролонгацій та за термінами пролонгації.

- Частка проблемних кредитів у чистих активах:

$$K_{\text{проб}} = \frac{(\text{Прострочені кредити} + 50\% \text{ пролонгованих кредитів})}{\text{Чисті активи}} \quad (1.7)$$

Значення цього коефіцієнта не повинно перевищувати 7-10 %.

Покриття проблемної заборгованості власним капіталом:

$$K = \frac{\text{Прострочена заборгованість} + 50\% \text{ пролонгованої заборгованості}}{\text{Капітал}} \quad (1.8)$$

Цей коефіцієнт характеризує, наскільки ризик за проблемними кредитами покривається розміром власного капіталу. Для обчислення цього показника в знаменник беруть суму регулятивного капіталу (капіталу-нетто). Значення цього коефіцієнта не повинно перевищувати 50 %.

– Коефіцієнт покриття проблемних кредитів створеними резервами:

$$K_{\text{покр.}} = \frac{\text{Резервний фонд}}{(\text{Прострочена заборгованість} + 50\% \text{ пролонгованих кредитів})} \quad (1.9)$$

Орієнтовне значення цього коефіцієнта має бути більше 70 %.

4) Четверта група показників, що характеризують надійність та стабільність банку, базується на розрахунку показників динаміки та зіставленні темпів зростання окремих показників. До них належать:

– Коефіцієнт приросту активів:

$$K_{\text{прир.ак}} = \frac{(\text{Активи на кінець періоду} - \text{Активи на початок періоду})}{\text{Активи на початок періоду}} \quad (1.10)$$

Обчислюючи цей показник, необхідно враховувати індекс інфляції. Для нейтралізації інфляційного фактору необхідно базисне значення (залишки на початок періоду) помножити на індекс інфляції за цей період. Зростання коефіцієнта є позитивним явищем і свідчить про збільшення масштабів діяльності банку.

– Коефіцієнт приросту капіталу:

$$K_{\text{прир.к.}} = \frac{(\text{Капітал на кінець періоду} - \text{Капітал на початок періоду})}{\text{Капітал на початок періоду}} \quad (1.11)$$

Цей коефіцієнт вказує на те, чи встигає приріст капіталу за приростом активів, чи фінансування відбувається за рахунок інших джерел, таких як борг чи запозичення. Позитивною є тенденція випередження темпів приросту капіталу над темпами приросту активів.

– Коефіцієнт приросту позик:

$$K_{\text{прир.поз}} = \frac{(\text{Позики на кінець періоду} - \text{Позики на початок періоду})}{\text{Позики на початок періоду}} \quad (1.12)$$

Цей коефіцієнт показує приріст чи зменшення активності у традиційній сфері банківської діяльності. Приріст за іншими видами діяльності може бути більш ризикованим або менш надійним. Зміни, що відбулися за різними категоріями позик, показують на рівень ризику та потребу у фінансуванні за рахунок кредитів.

– Коефіцієнт приросту депозитів:

$$K_{\text{прир.д}} = \frac{\text{Депозити на кінець періоду} - \text{Депозити на початок періоду}}{\text{Депозити на початок періоду}} \quad (1.13)$$

Цей коефіцієнт має бути зіставлений з коефіцієнтами приросту активів та позик для того, щоб з'ясувати, чи їх приріст фінансується за рахунок залучення депозитів, чи іншого, дорожчого джерела. Склад депозитів за категоріями вказує на ступінь мінливості джерел фінансування та їх чутливість до процентної ставки [51, с. 232].

У випадку значного відхилення рівня фінансової стійкості від планових показників до вищевказаного механізму слід додати антикризові заходи в управлінні. Моніторинг рівня фінансової стійкості банку може здійснюватися комплексно з використанням оптимального набору розрахункових систем, методів та сучасних прийомів для аналізу, а саме [27]:

- рейтингового способу («інсайдерські» або «дистанційні» методики);

- індексного (коефіцієнтного) способу або аналізу однорідних груп;
- математично-статистичних засобів (моделі прогнозування банкрутства, очікування збитків тощо);
- регресійної методики;
- номерної системи;
- методу синтетичного коефіцієнта;
- стрес-тестування;
- макро- та мікропруденційного аналізу тощо.

Використання тієї чи іншої методики аналізу фінансової стійкості комерційного банку включає в себе поетапну оцінку поточного фінансового стану комерційного банку, прогнозування, а також визначення ступеня фінансового ризику.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «ОЩАДБАНК»

2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика АТ «Ощадбанк»

Ощадбанк зареєстровано в Національному банку України як самостійну банківську установу – Державний спеціалізований комерційний ощадний банк України – 31 грудня 1991 року. Його утворено на базі установ Сбербанку СРСР в Україні, попередником якого з 1922 року були Держтрудоощадкаси СРСР [52].

Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 1999 року на виконання розпорядження Президента України від 20 травня 1999 року Державний спеціалізований комерційний ощадний банк України перетворено у відкрите акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» (скорочена назва – ВАТ «Ощадбанк»). На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2011 р. №502 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2003 р. №261» 7 червня 2011 року здійснено державну реєстрацію змін до Статуту ВАТ «Ощадбанк», які стосуються, в тому числі, найменування банку. Відповідно до п. 4 Статуту АТ «Ощадбанк» повне найменування Банку: публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України», скорочене – АТ «Ощадбанк» (Ліцензія Національного банку України № 148 від 05.10.2011 р. на право здійснення банківських операцій). Засновником банку є держава в особі Кабінету Міністрів України. Нині АТ «Ощадбанк» – єдиний серед українських банків, який має закріплену законом державну гарантію збереження вкладів громадян та їх видачі за першою вимогою [52].

У 2016 році у Донецькій та Луганській областях розпочато роботу п'яти ексклюзивних установ Ощадбанку – трьох мобільних броньованих банківських відділень на території гуманітарно-логістичних центрів та двох унікальних пересувних банківських підрозділів на базі броньованих автомобілів КрАЗ.

Урядова програма «Ощадний дім» є наймасштабнішою за роки незалежності України. За цією програмою понад 64 тисячі українських родин та 107 ОСББ здійснили теплодернізацію помешкань. Загальна сума наданих «теплих» кредитів перевищує 1,1 млрд грн [52].

У 2015 році запущено флагманський продукт «Моя картка» – безкоштовну миттєву «точку входу» в Ощадбанк. Це універсальна повнофункціональна платіжна картка. Її користувачі отримують доступ до багатьох сучасних банківських послуг: безкоштовного зарахування коштів, здійснення комунальних платежів без черг, каналів дистанційного обслуговування – WEB- та mobile-банкінгу «Ощад 24/7», кредитної лінії, сервісу «Мобільні заощадження», що передбачає отримання 9% у гривні на залишок коштів на рахунку. Запроваджено революційну технологію безконтактної оплати проїзду на всіх станціях київського метрополітену, у фунікулері та швидкісному трамваї. Ощадбанк забезпечив встановлення терміналів та еквайрингове обслуговування проекту. Понад 7 тис. пасажирів щодня сплачують за проїзд безконтактними банківськими картками MasterCard через платіжні пристрої Ощадбанку.

Розроблено рішення національного рівня OschadBankID – засіб ідентифікації та верифікації користувача банківської картки державними органами, що надає можливість отримувати адміністративні послуги on-line, використовувати електронний цифровий підпис для оформлення дозвільних документів, у тому числі на відкриття та ведення власного бізнесу.

В 2016 році АТ «Ощадбанк» розпочав стратегічне співробітництво з Німецько-Українським фондом щодо кредитування малого та середнього бізнесу. В рамках співробітництва банк отримав на економічно-привабливих умовах кредитні ресурси для подальшого кредитного фінансування підприємств мікро-, малого та середнього бізнесу.

Ощадбанк підтримує і соціальне підприємництво. В 2016 році Western NIS Enterprise Fund (WNISEF) та АТ «Ощадбанк» розпочали впровадження інноваційної програми, що забезпечить кредитування соціальних підприємств у національній валюті за низькими відсотковими ставками. За період діяльності

програми передбачено надання 150-300 кредитів на загальну суму 100 млн грн [52].

У 2016 році відбувся запуск оновленої платформи веб та мобайл-банкінгу «Ощад 24/7», що дало можливість запропонувати клієнтам розширений перелік онлайн-сервісів та вийти на рівень лідерів банківського ринку. За кількістю доступних в «Ощад 24/7» функцій Ощадбанк одразу увійшов до ТОП-3 банків України.

Станом на кінець 2017 року АТ «Ощадбанк» відкрив 565 відділень нового формату, серед яких 17 інклюзивних – адаптованих для обслуговування людей з інвалідністю. В нових відділеннях передбачено зручні зони очікування та обслуговування, електронне управління чергою, кімнати переговорів, зони самообслуговування. Кількість зон самообслуговування збільшилась у 2017 році майже вдвічі – до 425. На тисячу одиниць зросла кількість інформаційно-платіжних терміналів, яких налічується вже понад 2780 [52].

У лютому 2017 року АТ «Ощадбанк» вивів на ринок власний платіжний мобільний додаток «Ощад PAY», а в жовтні компанія Google, АТ «Ощадбанк» та Mastercard запустили додаток Android Pay.

Події та досягнення, які відбулися у 2018 році суттєво вплинули на розвиток АТ «Ощадбанк»:

I. Схвалення «Стратегії розвитку на 2018–2022 роки» Правлінням та Кабінетом Міністрів України. Стратегія банку передбачає модернізацію всіх управлінських процесів та впровадження нових технологій. Стратегічні напрями досягнення мети:

- 1) Банк держави і для держави.
- 2) Банк мільйонів і для мільйонів.
- 3) Банк №1 на ринку.

II. Набуття чинності законодавчих засад реформи корпоративного управління державних банків;

III. Рішення Міжнародного арбітражного трибуналу про відшкодування Ощадбанку Російською Федерацією 1,3 млрд дол. США;

IV. Розгортання Ощадбанком безпрецедентної для України програми розвитку та підтримки малого підприємництва «Будуй Своє»;

V. Завоювання провідних позицій за інноваційними платіжними рішеннями (Apple Pay, Garmin Pay, транспортні cashless-проекти, зокрема спільний з Mastercard проект у київському метро, цифрові картки);

VI. Суттєве зростання клієнтської бази преміум-банкінгу;

VII. Завершення проекту з централізації даних «UnitedData»;

VIII. Перехід на МСФЗ 9 та запровадження комплексного автоматизованого рішення для розрахунку очікуваних кредитних збитків фінансових активів;

IX. Централізація функцій бек-офісу, IT, захисту інформації, управління ризиками, валютного контролю та управління заставним майном;

X. Набуття фахової експертизи та розбудова процесів ефективного та практичного вирішення питань управління «старим» непрацюючим портфелем кредитів [52].

Метою діяльності АТ «Ощадбанк» як універсального банку в Україні, присутнього в усіх клієнтських сегментах, є сприяння економічному зростанню та соціальному прогресу в державі в усіх сферах діяльності; забезпечення виконання функції ринкового інструмента державної підтримки в галузях та сегментах економіки; участь у формуванні та функціонуванні кредитно-фінансової системи; сприяння загальнодоступності фінансування, підтримки та розвитку мікро-, малого і середнього бізнесу, корпоративного і роздрібного бізнесу та електронної комерції, зміцненню та реалізації виробничого і торгового потенціалу підприємств, зокрема стратегічно важливих для економічної безпеки та інфраструктури; збільшення цінності для акціонера за рахунок підвищення ефективності та результативності діяльності АТ «Ощадбанк», а також отримання прибутку в інтересах АТ «Ощадбанк» та акціонера шляхом:

1) залучення зовнішніх і внутрішніх кредитних ресурсів та інвестицій; отримання та надання кредитів від імені АТ «Ощадбанк» під гарантії Кабінету Міністрів України або іншого уповноваженого державою згідно із законодавством органу;

2) здійснення комплексу заходів щодо фінансування інвестиційних проектів, у тому числі за рахунок залучених коштів, коштів суб'єктів підприємницької діяльності, іноземних інвестицій та кредитів, супроводження інвестиційних проектів та здійснення контролю за раціональним використанням залучених ресурсів;

3) надання банківських послуг, здійснення операцій на грошовому, валютному та фондовому ринку усім клієнтським сегментам, у тому числі здійснення комплексного банківського обслуговування фізичних та юридичних осіб, роздрібно-кредитування, підтримка бізнесу та населення;

4) співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, урядовими, неурядовими організаціями та кредитно-фінансовими установами іноземних держав з питань залучення фінансових ресурсів в економіку України;

5) провадження інших видів діяльності та здійснення інших операцій відповідно до законодавства, ліцензій, дозволів, наданих Національним банком або іншими уповноваженими органами, та положень цього Статуту.

Предметом діяльності АТ «Ощадбанк» є надання банківських та інших фінансових послуг (крім послуг у сфері страхування, за винятком функцій страхового посередника), здійснення операцій на грошовому, валютному та фондовому ринку, а також провадження інших видів діяльності, не забороненої для банків, у порядку, визначеному законодавством [52].

Організаційна структура АТ «Ощадбанк» будується за принципом централізації з вертикальним підпорядкуванням і складається з: центрального апарату, філій, обласних управлінь, Головного управління по м. Києву та Київській області, територіально відокремлених безбалансових відділень. Організаційна структура АТ «Ощадбанк», затверджена постановою Правління від 23 березня 2018 року наведена на рис. 2.1.

Статутом АТ «Ощадбанк» затверджено такі органи управління та контролю[53]:

- управління – Наглядова рада та Правління,
- контроль – Ревізійна комісія та підрозділ внутрішнього аудиту. Вищим

органом управління Банку є Наглядова рада (рівень загальних зборів не передбачено).

Правління Банку на постійній основі, один раз на півроку, надає Наглядовій раді інформацію про прийняті рішення та детальний звіт про виконання делегованих повноважень.

Для забезпечення оперативного та ефективного прийняття рішень, частину повноважень Правління делеговано постійно діючим колегіальним органам (15 комітетам). Крім того, для забезпечення прозорості та постійної комунікації з регіонами сформовано дорадчий орган – Координаційну раду регіонів [53].

У 2018 році продовжувався процес оптимізації організаційної структури АТ «Ощадбанк», спрямований на удосконалення бізнес-моделі шляхом оптимізації процесів управління, функцій підтримки та реалізації програми операційної ефективності. Задля цього було централізовано функції ІТ, захисту інформації, валютного нагляду, бек-офісу, ризик-менеджменту, роботи з заставою, підбору та навчання персоналу (23 реорганізації структурних підрозділів центрального апарату АТ «Ощадбанк» [53].

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанк»

2.2. Оцінка фінансового стану АТ «Ощадбанк»

Проведемо аналіз фінансового стану АТ «Ощадбанк», використовуючи аналіз показників активів і пасивів, прибутків і збитків, а також економічних нормативів. Дослідимо спочатку динаміку та структуру активів у середньостроковому періоді, яку узагальнює основний фінансовий показник – обсяг активів банку, які за розміром поступають лише активам КБ «Приватбанк», за даними консолідованої фінансової звітності АТ «Ощадбанк» (табл. 2.1).

Як бачимо, динаміка активів АТ «Ощадбанк» є позитивною у середньостроковому періоді, а їх загальна вартість збільшилася з 210638833 тис грн у 2016 році до 217786209 тис грн у 2018 році. А у порівнянні з 2017 роком вартість активів зменшилась на 16086457 тис. грн. Це стало наслідком зменшення основного показника через зменшення окремих складових активів. Таке становище динаміки активів 2017 та 2018 років склалося через зміну макроекономічної ситуації в державі та ліквідацію частини комерційних банків.

Спостерігаємо, що найбільша частка активів АТ «Ощадбанк» була зосереджена у кредитах, наданих клієнтам у 2016 році, проте у 2017-2018 роках частка кредитів залишалася незмінною (близько 31-32%), але зростала частка інвестицій, на які припадало на кінець періоду більше половини вартості всіх активів банку.

Максимальний кредитний ризик станом на 31 грудня 2018 та 2017 років за кредитами, наданими клієнтам, становив 67 543 176 тис грн та 74 502 538 тис грн, відповідно. Максимальний кредитний ризик за умовними зобов'язаннями та кредитними зобов'язаннями, наданими АТ «Ощадбанк» клієнтам, станом на 31 грудня 2018 та 2017 років становив 8 359 473 тис грн та 6 322 тис грн, відповідно. А станом на 31 грудня 2018 та 2017 років були надані кредити валовою балансовою вартістю 60 854 789 тис грн (46%) та 60 448 050 тис грн (47%) відповідно десятиом позичальникам, що можна охарактеризувати як значну концентрацію.

Таблиця 2.1

Аналіз активів АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 рр.

Статті	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн			Відносне відхилення, %		
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	5632365	10438941	12228420	10600815	4806576	1789479	-1627605	85,34	17,14	-13,31
Кошти в банках	17822488	31204229	17081079	10965932	13381741	-14123150	-6115147	75,08	-45,26	-35,80
Похідні фінансові активи	10095933	17148763	21767424		7052830	4618661	-21767424	69,86	26,93	-100,00
Кредити, надані клієнтам	65462189	65946584	74502538	67543176	484395	8555954	-6959362	0,74	12,97	-9,34
Інвестиції	47380331	65009361	72901636	116590238	17629030	7892275	43688602	37,21	12,14	59,93
Інвестиційна нерухомість	7195975	12640713	25202757	796869	5444738	12562044	-24405888	75,66	99,38	-96,84
Основні засоби та нематеріальні активи	3945643	6536022	7614753	8953669	2590379	1078731	1338916	65,65	16,50	17,58
Передплата з податку на прибуток	299876	271521	294694	267324	-28355	23173	-27370	-9,46	8,53	-9,29
Відстрочені активи з податку на прибуток	80759	0	0	0	-80759	0	0	-100,00	-	-
Інші активи	1180270	1442699	2279365	2068186	262429	836666	-211179	22,23	57,99	-9,26
ВСЬОГО АКТИВІВ	159095829	210638833	233872666	217786209	51543004	23233833	-16086457	32,40	11,03	-6,88

Якщо говорити про активи, які відображені у балансі АТ «Ощадбанк» за розділом інвестицій, то варто відзначити, що вони включали короткострокові державні боргові цінні папери, середньострокові державні боргові цінні папери, боргові зобов'язання НБУ, облігації, випущені підприємствами, облігації, випущені органами місцевого самоврядування, облігації, випущені Державною іпотечною установою. Основними державними борговими цінними паперами у портфелі АТ «Ощадбанк» є облігації внутрішньої державної позики.

Джерелами формування активів банку є власний капітал та зобов'язання. Результати розрахунків показали, що АТ «Ощадбанк» фінансував активи за рахунок власного капіталу лише близько 10% та за рахунок зобов'язань – на 90%. Пріоритетними з можливих джерел фінансування діяльності для банку є рахунки клієнтів (64,20-70,72% всіх пасивів), випущені єврооблігації (14,77-18,86%) та акціонерний капітал (16,67-22,83%).

Динаміку власного капіталу АТ «Ощадбанк» за даними фінансової звітності наведено у таблиці 2.2. Формування та збільшення статутного капіталу АТ «Ощадбанк» проводиться шляхом грошових внесків з державного бюджету України у гривнях. Якщо бюджетні кошти мають інше цільове призначення, то їх забороняється використовувати для формування статутного капіталу АТ «Ощадбанк».

З табл. 2.2 бачимо, що статутний капітал АТ «Ощадбанк» становить 49724980 тис. гривень станом на 2017-2018 роки. Протягом досліджуваного періоду акціонерний капітал збільшувався декілька разів. Так, наприклад, 6 серпня 2014 року Уряд України прийняв рішення про збільшення акціонерного капіталу АТ «Ощадбанк» на суму 1072904 тисячі гривень шляхом збільшення номінальної вартості акцій до 1160000 гривень за акцію за рахунок капіталізації чистого прибутку АТ «Ощадбанк» за 2011, 2012 та 2013 роки. Надалі подібні зміни відбувалися у 2016-2017 рр. шляхом здійснення емісії нових акцій.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки власного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 рр.

Статті	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Акціонерний капітал	30153460	35108980	49724980	49724980	4955520	14616000	0	16,4	41,6	0,0
Резерв переоцінки будівель	1193252	1820998	1822086	1821887	627746	1088	-199	52,6	0,1	0,0
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	-799187	576751	725456	215554	1375938	148705	-509902	-172,2	25,8	-70,3
Кумулятивний результат переоцінки валюти	1231	1532	1691	1513	301	159	-178	24,5	10,4	-10,5
Непокритий збиток	-23203001	-21762065	-21017212	-33215794	1440936	744853	-12198582	-6,2	-3,4	58,0
Всього капіталу, що відноситься до акціонера банку		15746196	31257001	18548140	15746196	15510805	-12708861	-	98,5	-40,7
Неконтрольована частка участі		12579	14806	13529	12579	2227	-1277	-	17,7	-8,6
Всього власного капіталу	7345755	15758775	31271807	18561669	8413020	15513032	-12710138	114,5	98,4	-40,6

Негативним проявом динаміки власного капіталу АТ «Ощадбанк» є наявність непокритого збитку протягом всього досліджуваного періоду: у 2015 р. у розмірі 23 203 001 тис. грн, 2016 р. – 21 76 2065 тис. грн, 2017 р. – 21017 212 тис. грн, 2018 р. – 33 215 794 тис. грн, що свідчить про погіршення ефективності діяльності комерційного банку та втрату частини акціонерного капіталу через чисті збитки.

У 2015 р. позикові кошти АТ «Ощадбанк» включали кредити, отримані від Національного банку України (табл. 2.3); кредити, отримані від інших банків; кредити, отримані за угодами РЕПО, від Національного банку України; кореспондентські рахунки інших банків. З 2016 року до зобов'язань банку увійшли відстрочені зобов'язання з податку на прибуток.

У 2015 році (станом на 31 грудня) кошти банків включали кредити, отримані від НБУ (в тому числі за угодами РЕПО), у сумі 14 059 825 тис грн (85%), що свідчить про значну концентрацію. Процентні ставки коливались у межах від 14,25% до 21,5% річних та від 14,0% до 19,5% річних, з термінами погашення 10 червня 2020 року та в межах від 26 березня 2015 року до 27 листопада 2015 року, відповідно.

Зазначені кредити були забезпечені борговими цінними паперами, наявними для продажу, які обліковуються на балансі АТ «Ощадбанк», із справедливою вартістю 10 977 911 тис грн, і кредитами, наданими пов'язаному державному підприємству Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», із балансовою вартістю 12 395 071 тис грн.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки зобов'язань АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 рр.

Статті	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Кошти банків	16557088	4639317	6 435 248	54 074	-11 917 771	1 795 931	-6 381 174	-72,0	38,7	-99,2
Рахунки клієнтів	94253706	14558610 9	150 151 155	154 016 447	51 332 403	4 565 046	3 865 292	54,5	3,1	2,6
Випущені єврооблігації	29498132	33417444	34 546 811	34 496 694	3 919 312	1 129 367	-50 117	13,3	3,4	-0,1
Інші запозичені кошти	7152023	7039869	7 299 686	6 618 734	-112 154	259 817	-680 952	-1,6	3,7	-9,3
Інші зобов'язання	1742787	1016169	730 928	1 028 665	-726 618	-285 241	297 737	-41,7	-28,1	40,7
Субординовани й борг	2536133	2807088	2 903 463	2 879 790	270 955	96 375	-23 673	10,7	3,4	-0,8
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	-	374062	533 568	130 136	374 062	159 506	-403 432	-	42,6	-75,6
Всього зобов'язань	15173986 9	19488005 8	202 600 859	199 224 540	43 140 189	7 720 801	-3 376 319	28,4	4,0	-1,7

Станом на 31 грудня 2017 та 2016 років кошти банків склалися з кредитів, отриманих від НБУ, в сумі 5 000 000 тис грн (78%) та 2 559 005 тис грн (55%), відповідно, що також становило значну концентрацію. Процентні ставки за кредитами від НБУ становили 15,50% річних (31 грудня 2016 року складали 14,25% річних) з термінами погашення кредитів у межах від 7 лютого 2018 по 7 березня 2018 року (31 грудня 2016 року: від 28 лютого 2017 по 10 червня 2020 року).

Зазначені кредити, отримані від НБУ, були забезпечені борговими цінними паперами, що відображаються за амортизованою вартістю, із балансовою вартістю 2 679 282 тис грн (а також частиною, що відповідає вбудованому деривативу справедливою вартістю 4 675 416 тис грн) (31 грудня 2016 року: 4 905 053 тис. грн та кредитами, наданими пов'язаному державному підприємству Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», із балансовою вартістю до вирахування резерву 15117856 тис грн).

У січні 2018 року АТ «Ощадбанк» було проведено дострокове погашення в сумі 3 000 000 тис грн (24.01 та 26.01 – у сумі 1 500 000 тис грн кожне) кредиту рефінансування, отриманого від Національного банку України 15 листопада 2017 року зі строком погашення 7 лютого 2018 року.

У березні 2018 року АТ «Ощадбанк» здійснив дострокове погашення в сумі 2000000 тис грн кредиту рефінансування, який отримано від Національного банку України 13 грудня 2017 року зі строком погашення 7 березня 2018 року [53].

Формування фінансових потоків АТ «Ощадбанк» відбувалося з урахуванням впливу змін курсів обміну валют на грошові кошти та їх еквіваленти за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю. Результатом такого формування є створення чистого руху грошових коштів та формування їх залишку на кінець звітного періоду, що відображено у формі «Консолідований звіт про рух грошових коштів». У 2016 році спостерігаємо чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів, що становило 18 229 234 тис грн. У 2017 році відбулося чисте зменшення грошових коштів та їх еквівалентів у розмірі

12 109 532 тис грн. У 2018 році також спостерігалось зменшення грошових коштів та їх еквівалентів, що становило 7 455 389 тис. грн.

Динаміку грошових потоків АТ «Ощадбанк» за видами діяльності відображено у таблиці 2.4.

Дані таблиці 2.2 свідчать про наявність різних тенденцій формування фінансових потоків щодо розміру потоку та його динаміки. По-перше, рух грошових коштів від операційної діяльності, який мав позитивне значення у 2016 році у розмірі 34757314 тис. грн, вже у 2017 році зменшився до від'ємного чистого руху грошових коштів від операційної діяльності у розмірі 3827 820 тис грн (менше на 38 585 134 тис. грн, порівняно з попереднім роком), а у 2018 році – до 5 075 078 тис. грн (менше на 1247258 тис. грн, порівняно з попереднім роком).

Таким чином, можна констатувати, що рух грошових коштів від операційної діяльності АТ «Ощадбанк» мав загальну тенденцію до зменшення грошових коштів та їх еквівалентів, у зв'язку з чим ефективність операційної діяльності не була досягнена у середньостроковому періоді.

По-друге, суперечності спостерігалися і за рухом грошових коштів від інвестиційної діяльності, оскільки було досягнуто покращення кінцевого показника, але, водночас, недосягнення позитивного результату.

Таблиця 2.4

Аналіз грошових потоків АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 рр. за видами діяльності

Статті	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн			Відносне відхилення, %		
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Грошові кошти від операційної діяльності	30354063	34757314	-3827820	-5075078	4403251	-38585134	-1247258	14,51	-111,01	32,58
Грошові кошти від інвестиційної діяльності	-21120454	-19182134	-9102619	-1783892	1938320	10079515	7318727	-9,18	-52,55	-80,40
Грошові кошти від фінансової діяльності	-407117	-756954	-615426	-604990	-349837	141528	10436	85,93	-18,70	-1,70
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти	3369490	3411008	1436333	8571	41518	-1974675	-1427762	1,23	-57,89	-99,40
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	12195982	18229234	-12109532	-7455389	6033252	-30338766	4654143	49,47	-166,43	-38,43

Чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2016 році становило 19182134 тис грн. У наступні роки показник зменшився на 10079515 тис. грн (до 9102619 тис грн у 2017 році) та 7318 727 тис. грн (до 1783892 тис. грн у 2018 році). Однак, незважаючи на чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності у досліджуваному періоді, тенденція загалом виявилася позитивною: АТ «Ощадбанк» кінцевий показник за інвестиційною діяльністю вдалося покращити.

Відносно стабільним був чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності. Він був найменшим за розміром та коливався від 407117 тис. грн до 756954 тис. грн при постійних від'ємних значеннях.

Таким чином, на зміни у грошових потоках АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 роках переважно вплинула динаміка руху грошових коштів від операційної діяльності, оскільки саме на нього припадало найбільше коштів в абсолютному вираженні. Відбулося поліпшення динаміки за інвестиційною діяльністю, але подолати чисте зменшення банку не вдалося. Відносну стабільність спостерігаємо за чистим рухом від фінансової діяльності.

Фінансові потоки АТ «Ощадбанк» формувалися за трьома напрямками: операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність. У 2018 році загальний розмір вхідного фінансового потоку збільшився на 223 072 330 тис грн та досягнуто максимального значення за досліджуваний період – 378832326 тис грн.

За операційною діяльністю у 2016 році можна констатувати 20,06% вхідних фінансових потоків, проте у 2017 році відбулося зменшення абсолютних надходжень, а також частки у загальному вхідному грошовому потоці. Частка надходжень від операційної діяльності зменшилася у 2017 році до 16,41%, а у 2018 році до 7,78%.

Щодо надходжень від фінансової діяльності, то можна спостерігати, що суттєвого впливу на формування фінансових потоків вони не мали, адже їх частка не перевищувала одного відсотка. Найбільший обсяг коштів надходив від реалізації та погашення інвестицій: 2016 рік – 248 119 274 тис грн, 2017 рік – 128

465 017 тис грн, 2018 рік – 128 465 017 тис грн. Основні складові, з яких формувалися надходження від реалізації та погашення інвестицій становили: погашення цінних паперів, емітованих НБУ (2016, 2018 роки); облігації, випущені підприємствами (2017-2018 роки); векселі (2018 рік). Придбання та реалізація (погашення) інвестицій продукує найбільші за обсягами фінансові потоки, що пов'язано з операціями з державними цінними паперами.

У 2016 році відбулося збільшення коштів на рахунках клієнтів, що становило 14,03% вхідного грошового потоку. Впродовж 2016 року кошти на рахунках до запитання були збільшені з 44 822 503 тис грн до 77 861 914 тис грн, на строкових рахунках – з 49 431 203 тис грн до 67 724 195 тис грн. Впродовж 2017-2018 рр. кошти на рахунках до запитання були зменшені з 68 112 154 тис. грн у 2017 р. до 67 114 507 тис. грн у 2018 р., на строкових рахунках – збільшені з 82 039 001 тис. грн у 2017 р. до 86 901 940 тис. грн. у 2018 р. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз рахунків клієнтів

Рахунки клієнтів	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн, +/-			
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2015
Строкові депозити	44822503	77861914	82039001	86901940	33039411	4177087	4862939	42079437
Рахунки до запитання	49431203	67724195	68112154	67114507	18292992	387959	-997647	17683304
Всього рахунків клієнтів	94253706	145586109	150151155	154016447	51332403	4565046	3865292	59762741

Ще однією складовою за значимістю вхідного грошового потоку АТ «Ощадбанк» є стаття «Процентні доходи», до яких включено проценти за кредитами, наданими клієнтам; проценти за інвестиціями; проценти за коштами в банках; інші процентні доходи. Так, частка процентних доходів у 2016 році становила 5,30%, серед яких переважали проценти за кредитами, наданими клієнтам (11 293 696 тис грн), проценти за інвестиціями, наявними для продажу (6 686 183 тис грн). У 2017 році частка процентних доходів збільшилася до 10,78%, але у 2018 році зменшилася до 4,84%. Це може свідчити про те, що значущість

процентних доходів для формування вхідних фінансових потоків у банку втрачається. На нашу думку, АТ «Ощадбанк» можна порекомендувати, як провідній банківській установі держави, збільшити частку процентних доходів, оскільки це одна з основних статей доходу в діяльності комерційного банку.

Не мали суттєвого впливу на вхідних грошовий потік і такі складові надходжень від операційної діяльності, як надходження від операції з валютою, кошти в банках, інші зобов'язання, надходження від інших запозичених коштів, оскільки їх частка не перевищувала одного відсотку. Подібна ситуація спостерігалася з надходженнями від інвестиційної діяльності та від фінансової діяльності.

Слід зауважити, що у 2018 році зросли доходи АТ «Ощадбанк» від операцій з пластиковими картками, що становило 55,19% або 921 951 тис грн. Доходи від операцій з пластиковими картками, які отримав банк у 2018 році становили 2 592 504 тис грн, що є максимальним значенням серед комісійних доходів, і перевищує доходи від розрахунково-касових операцій. Отже, якщо у 2016-2017 рр. найбільші доходи банк отримував від розрахунково-касових операцій, то у 2018 році – від операцій з пластиковими картками.

Таким чином, рух грошових коштів АТ «Ощадбанк» відбувався за операційною діяльністю (проценти отримані, комісійні доходи, операції з іноземною валютою, інші операційні доходи, кошти в банках, рахунки клієнтів, інші зобов'язання), інвестиційною діяльністю (надходження від реалізації та погашення інвестицій, надходження від реалізації основних засобів), фінансовою діяльністю (продаж викуплених в попередніх періодах власних акцій дочірньою компанією, надходження від інших запозичених коштів). Найбільше коштів АТ «Ощадбанк» отримує від погашення державних цінних паперів, надходження на рахунки клієнтів, доходи від операцій з платіжними картками та розрахунково-касових операцій.

Наступний етап нашого аналізу – оцінка загальної ефективності діяльності банку. Так, протягом середньострокового періоду сформувався чистий прибуток АТ «Ощадбанк», що свідчить про загальну ефективність діяльності (табл. 2.6).

У 2015 році банк отримав збиток у розмірі 12270259 тис грн, причиною якого став чистий процентний збиток. Чистий прибуток банку у 2016 році становив 467 668 тис грн, зріс до 558983 тис. грн у 2017 році, проте наступного року чистий прибуток зменшився до мінімального значення у середньостроковому періоді – 161 206 тис грн. Тобто, чистий фінансовий результат у 2018 році зменшився у 3,5 рази, що свідчить про погіршення фінансового стану банку. Сукупний збиток у 2018 році становив 2 453 803 тис. грн, що є наслідком збитків від зміни справедливої вартості інвестицій.

Загалом, якщо робити висновки щодо управління фінансовим станом АТ «Ощадбанк» за критерієм чистого фінансового результату, то можна говорити про досягнення ефективності. Проте, якщо порівнювати АТ «Ощадбанк» з провідними банківськими установами, то вони демонструють вищий за розміром чистий прибуток. Тому, на нашу думку, АТ «Ощадбанк» доцільно забезпечити зростання рівня прибутковості.

Далі проведемо аналіз дотримання економічних нормативів АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 рр., які встановлені Нацбанком України та є обов'язковими для виконання. Наведені у табл. 2.7 значення вказують на дотримання вимог щодо розміру капіталу: мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн грн.); достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%).

За даними розрахованих показників можна констатувати достатність регулятивного капіталу та перевищення рекомендованих показників.

Таблиця 2.6

Аналіз фінансових результатів АТ «Ощадбанк»у 2015-2018 рр.

Статті	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Процентні доходи	18374660	19494872	19747084	19351416	1120212	252212	-395668	6,10	1,29	-2,00
Процентні витрати	-12473068	-13605590	-14228362	-13896078	-1132522	-622772	332284	9,08	4,58	-2,34
Чистий процентний дохід/збиток	-9832594	2686530	3584057	6630494	12519124	897527	3046437	-127,32	33,41	85,00
Комісійні доходи	2131460	2912480	4001097	5236356	781020	1088617	1235259	36,64	37,38	30,87
Комісійні витрати	-497312	-787641	-1305079	-1771336	-290329	-517438	-466257	58,38	65,69	35,73
Чистий прибуток/збиток від операцій з іноземною валютою	-4867781	-3602293	-451470	864928	1265488	3150823	1316398	-26,00	-87,47	-291,58
Чистий непроцентний дохід	1819439	3366581	4114962	1969154	1547142	748381	-2145808	85,03	22,23	-52,15
Операційні витрати	-4256532	-5586057	-7139998	-8567824	-1329525	-1553941	-1427826	31,23	27,82	20,00
Прибуток/збиток до оподаткування	-12269687	467054	559021	31824	12736741	91967	-527197	-103,81	19,69	-94,31
Витрати/відшкодування з податку на прибуток	-572	614	-38	129382	1186	-652	129420	-207,34	-106,19	-340579
Чистий фінансовий результат (прибуток)	-12270259	467668	558983	161206	12737927	91315	-397777	-103,81	19,53	-71,16
Сукупний дохід	-11879848	2655628	709247	-2453803	14535476	-1946381	-3163050	-122,35	-73,29	-445,97

Таблиця 2.7

Аналіз дотримання економічних нормативів АТ «Ощадбанк»у 2015-2018 рр., тис грн

Статті	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення		
					2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Н1, Регулятивний капітал, тис. грн	9 740 471	18 153376	13 001 054	13 200548	8412905	-5152322	199494
Н2, Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	24,58	31,40	17,52	13,56	6,82	-13,88	-3,96
Н4, Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	35,51	60,53	52,56	99,92	25,02	-7,97	47,36
Н5, Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	77,67	104,70	133,22	136,12	27,03	28,52	2,9
Н6, Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	62,50	68,31	95,29	85,55	5,81	26,98	-9,74
Н7, Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	19,10	15,45	17,83	23,72	-3,65	2,38	5,89
Н8, Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	230,66	208,60	183,51	362,52	-22,06	-25,09	179,01
Н9, Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	1,58	1,83	0,83	0,49	0,25	-1	-0,34
Н11, Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,24	0,15	0,09	0,05	-0,09	-0,06	-0,04
Н12, Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,48	0,43	0,25	0,14	-0,05	-0,18	-0,11
Л13-1, Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 5%)	-	-	0,2995	126,25	0	0,2995	125,95
Л13-2, Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 5%)	-	-	179,98	0,0000	0	179,98	-179,98

Спостерігаємо перевищення достатності (адекватності) регулятивного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2015-2018 рр. на 13,56-31,40%, проте у 2017-2018 рр. позитивна тенденція змінилася і відбулося зменшення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу.

Нормативи ліквідності мають бути такими: миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%); поточна ліквідність – Н5 (не менше 40%); короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%). Для АТ «Ощадбанк» спостерігаємо забезпечення миттєвої ліквідності з тенденцією до покращення (від 35,51% у 2015 році до 99,92% у 2018 році); поточна ліквідність – також має місце тенденція до підвищення (від 77,67% у 2015 році до 136,12% у 2018 році). Норматив короткострокової ліквідності мав значення на граничному рівні у 2015 році, проте у наступних роках збільшився та АТ «Ощадбанк» забезпечував ліквідність за поточними зобов'язаннями.

Нормативи кредитного ризику охоплюють наступні нормативи: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%); великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу); максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру – Н9 (не більше 5%); максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам – Н10 (не більше 30%). Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента в АТ «Ощадбанк» вказує на концентрацію в одного позичальника близько 23,72% всіх кредитів у 2018 році. Це пов'язане з кредитуванням державного підприємства Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України». Інші нормативи кредитного ризику перебувають в нормативних межах.

Далі проведемо аналіз рентабельності – відносного показника економічної ефективності, який відображає рівень ефективності використання ресурсів і капіталу банку [54]. Результати аналізу рентабельності АТ «Ощадбанк» наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз показників рентабельності АТ«Ощадбанк» у 2015–2018 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, +/-			
					2016-2015	2017-2016	2018-2017	2018-2015
Рентабельність активів								
Активи банку на початок року, тис. грн	124314144	159095829	210638833	233872666	34781685	51543004	23233833	109558522
Активи банку на кінець року, тис. грн	159095829	210 638 833	233 872 666	217 786 209	51543004	23233833	-16086457	58690380
Середньорічна вартість активів банку, тис. грн	141704987	184867331	222255750	225829438	43162344,5	37388418,5	3573688	84124451
Чистий прибуток/ збиток	-12270259	467668	558983	161206	12737927	91315	-397777	12431465
Рентабельність активів, %	-8,66	0,25	0,25	0,07	8,91	0,00	-0,18	8,73
Рентабельність капіталу								
Статутний капітал на початок року, тис. грн	30153460	30153460	35108980	49724980	0	4955520	14616000	19571520
Статутний капітал на кінець року, тис. грн	30153460	35108980	49724980	49724980	4955520	14616000	0	19571520
Середньорічна вартість статутного капіталу банку, тис. грн	30153460	32631220	42416980	49724980	2477760	9785760	7308000	19571520
Чистий прибуток/ збиток	-12270259	467668	558983	161206	12737927	91315	-397777	12431465
Рентабельність капіталу, %	-40,69	1,43	1,32	0,32	42,13	-0,12	-0,99	41,01

Основними показниками, що характеризують рентабельність банківської діяльності, є ROA (Return on Assets) – показник рентабельності використання активів банку та ROE (Return on Equity) показник рентабельності використання статутного капіталу банку.

ROA розраховується як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до середньої вартості використовуваних банком активів за відповідний період і виражається у процентах. Рентабельність активів АТ «Ощадбанк» мала такі значення по роках: у 2015 році – (8,66)%, 2016 та 2017 роки – 0,25%, у 2018 році – 0,07%.

ROE розраховується як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до середньої вартості балансового капіталу за відповідний період і виражається у процентах. Рентабельність статутного капіталу АТ «Ощадбанк» мала такі значення: 2015 рік – (40,69)%, 2016 рік – 1,43%, 2017 рік – 1,32%, 2018 рік – 0,32%. За розрахунковими даними рентабельності використання статутного капіталу банку можна зробити висновок щодо зменшення ефективності використання статутного капіталу у 2018 році у чотири рази та підтвердження тенденції до зменшення показника з 2016 року.

Наступним кроком аналізу фінансового стану є визначення показників ліквідності банківської установи (табл. 2.9).

Результати розрахунків дають підстави стверджувати про забезпечення банком миттєвої ліквідності та покращення показників (від 35,51% у 2015 році до 99,92% у 2018 році); також було забезпечено поточну ліквідність з аналогічною тенденцією (від 77,67% у 2015 році до 136,12% у 2018 році).

Незважаючи на те, що норматив короткострокової ліквідності перебував на граничному рівні у 2015 році, у наступних роках він збільшився та Ощадбанк забезпечував ліквідність за поточними зобов'язаннями.

Нормативи ліквідності є такими: миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%); поточна ліквідність – Н5 (не менше 40%); короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%).

Таблиця 2.9

Показники ліквідності АТ «Ощадбанк» у 2015–2018 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, +/-			
					2016-2015	2017-2016	2018-2017	2018-2015
Н4, Норматив миттєвої ліквідності	35,51	60,53	52,56	99,92	25,02	-7,97	47,36	64,41
Н5, Норматив поточної ліквідності	77,67	104,70	133,22	136,12	27,03	28,52	2,9	58,45
Н6, Норматив короткострокової ліквідності	62,50	68,31	95,29	85,55	5,81	26,98	-9,74	23,05

Аналіз показників ділової активності проводемо у частині активів та пасивів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз показників ділової активності АТ «Ощадбанк» у 2015–2018 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення			
					2016-2015	2017-2016	2018-2017	2018-2015
Коефіцієнти ділової активності активів								
Рівень дохідних активів	0,94	0,71	0,64	0,69	-0,23	-0,07	0,05	-0,25
Кредитна активність	0,41	0,31	0,32	0,31	-0,10	0,01	-0,01	-0,1
Інвестиційна активність в цінних паперах	0,06	0,08	0,09	0,54	0,02	0,01	0,44	0,48
Інвестиції у дохідних активах	0,07	0,11	0,15	0,78	0,05	0,03	0,64	0,71
Проблемні кредити, %	33,39	30,27	30,30	31,15	-3,12	0,03	0,85	-2,24
Коефіцієнти ділової активності пасивів								
Активність залучення коштів	0,76	0,76	0,71	0,75	0,00	-0,05	0,04	-0,01
Активність залучення строкових депозитів	0,59	0,69	0,64	0,71	0,10	-0,05	0,07	0,12
Активність використання залучених коштів у дохідні активи	0,81	1,07	1,12	1,10	0,27	0,05	-0,02	0,29
Активність використання залучених коштів у кредитному портфелі	0,54	0,41	0,45	0,41	-0,13	0,03	-0,03	-0,13
Активність використання строкових депозитів	1,44	2,21	2,02	2,28	0,77	-0,19	0,26	0,84

У зарубіжній практиці рекомендують дотримання значення показника рівня дохідних активів не менше, ніж 93% [55, с. 332]. З врахуванням таких рекомендацій в АТ «Ощадбанк» показник дохідності активів зменшився у 2016 році та залишався на недостатньому рівні до 2018 року.

Нормативне значення коефіцієнта кредитної активності коливається в межах 65–75% [55, с. 332]. Для АТ «Ощадбанк» цей коефіцієнт дорівнює 31% протягом 2016–2018 років, що свідчить про слабку кредитну політику. Це може негативно відобразитися на прибутковості банківської установи в майбутньому. Водночас має місце тенденція до збільшення інвестицій у дохідних активах.

Крім того, частка проблемних кредитів за період зменшилася з 33,39% у 2015 році до 31,15% у 2018 році, але показник залишається високим. Це свідчить про високий рівень кредитного ризику, низьку якість управлінських рішень та неефективність кредитної політики АТ «Ощадбанк».

Коефіцієнт активності залучення коштів має нормативне значення в межах 0,70–0,85 [55, с. 334]. Значення цього коефіцієнта за досліджуваний період знаходиться на нормативному рівні. За результатами розрахунку коефіцієнта залучення строкових депозитів АТ «Ощадбанк» можна побачити, що лише значення останнього періоду перевищують норми – 59-71% (за нормативних значень 40-50%).

Результати аналізу ділової активності АТ «Ощадбанк» за 2015 –2018 роки показали, що банк демонструє поступове зростання за більшою частиною критеріїв аналізу. Проте, незважаючи на позитивну динаміку, в банку існує певний дисбаланс між обсягом кредитних та депозитних активів, що свідчить про неефективність та недоліки кредитної політики.

Загалом, проведена оцінка фінансового стану АТ «Ощадбанк» свідчить про неможливість комерційним банком забезпечити чисте зростання грошових коштів у середньостроковому періоді за умови формування позитивного чистого фінансового результату.

2.3. Аналіз фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»

Для оцінки фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» використаємо коефіцієнтний аналіз, який базується на розрахунку коефіцієнтів надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, мультиплікатора статутного капіталу. Розрахунок зазначених коефіцієнтів наведено в табл. 2.11.

Проведемо оцінку незалежності (стійкості щодо кон'юнктурних змін на ринку) за допомогою розрахунку співвідношення власного капіталу та зобов'язань – коефіцієнту надійності. Дані табл. 2.11 показують, що коефіцієнт надійності у 2015–2017 роках збільшувався та відбулося загальне зростання в 3 рази. У 2018 р. показник становив 0,09, що вказує на зменшення коефіцієнту надійності та негативно впливає на фінансову стійкість АТ «Ощадбанк».

Коефіцієнт фінансового важеля є оберненим показником до коефіцієнта надійності і показує здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Збільшення цього показника свідчить про підвищення ділової активності банку, але, водночас, про зниження його фінансової стабільності.

Коефіцієнт фінансового важеля має становити близько 20 : 1. Такому значенню відповідав цей коефіцієнт АТ «Ощадбанк» у 2015 році, проте у наступні роки показник зменшився майже удвічі.

Щодо коефіцієнту участі власного капіталу у формуванні активів впродовж 2015–2017 років, то він збільшився майже у тричі: з 0,05 до 0,13, що свідчить про збільшення використання власного капіталу і, як наслідок, підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк». Зростання частки власного капіталу у формуванні активів в 2015–2017 роках змінилося на зменшення у 2018 році на 0,05 п.

Таблиця 2.11

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості АТ«Ощадбанк» за 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, +/-				Відхилення від нормативу			
					2016-2015	2017-2016	2018-2017	2018-2015	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Коефіцієнт надійності	0,05	0,08	0,15	0,09	0,03	0,07	-0,06	0,04	0,20	-0,17	-0,10	-0,16
Коефіцієнт фінансового важеля	21	12	6	11	-8	-6	4	-10	-18	9	3	8
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,05	0,07	0,13	0,09	0,03	0,06	-0,05	0,04	0,05	0,03	-0,01	0,03
Коефіцієнт використання власного капіталу в основних засобах	0,54	0,41	0,24	0,48	-0,12	-0,17	0,24	-0,06	-0,04	-0,26	-0,02	-0,26
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	1,52	1,22	1,05	0,53	-0,30	-0,17	-0,52	-0,99	-1,27	0,80	0,28	0,80
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	5,28	6,00	4,70	4,38	0,72	-1,30	-0,32	-0,9	4,72	-4,00	-5,30	-5,62
Коефіцієнт покриття власним капіталом проблемних кредитів	0,34	0,79	1,39	0,88	0,45	0,60	-0,50	0,54	0,66	-0,21	0,39	-0,12

Коефіцієнт захищеності власного капіталу розраховують для визначення ступеня врахування банком інфляційних процесів і частки активів, які він розміщує в нерухомість, цінні папери, обладнання. Розрахунки показують, що в АТ «Ощадбанк» зменшилася частка капіталізованих активів з 1,52 до 0,53, що є свідомою зміною пріоритетів вкладення коштів банком, тобто обрання ризикових та дохідних напрямів розміщення активів.

Ступінь покриття активів акціонерним капіталом відображає коефіцієнт мультиплікатора капіталу: чим вище його значення, тим менш стабільним є банк. Водночас, зростання цього коефіцієнта є фактором зростання прибутковості акціонерного капіталу. Для АТ «Ощадбанк» спостерігаємо зростання мультиплікатора капіталу, проте темпи зростання активів у 2017–2018 роках перевищували темпи зростання акціонерного капіталу, тому коефіцієнт мультиплікатора капіталу у 2017 році зменшився на 1,30 п., 2018 році – на 0,32 п.

Для оцінки фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» використаємо синтетичний показник, який розраховується як сума значень від нормованих коефіцієнтів: мультиплікатор статутного капіталу, показник загальної ліквідності, рентабельність активів (табл. 2.12).

Оптимальним значенням синтетичного показника вважається значення не менше 3. Як бачимо з таблиці, в АТ «Ощадбанк» він мав значення 6,25 у 2015 році, 7,08 у 2016 році, 5,86 у 2017 році, 5,47 у 2018 році.

Таблиця 2.12

Аналіз фінансової стійкості АТ«Ощадбанк» за 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, +/-			
					2016-2015	2017-2016	2018-2017	2018-2015
Мультиплікатор статутного капіталу	5,28	6,00	4,70	4,38	0,72	-1,30	-0,32	-0,9
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,048	1,081	1,154	1,093	0,03	0,07	-0,06	0,045
Рентабельність активів	-8,66	0,25	0,25	0,07	0,08	0,00	0,00	8,73
Синтетичний показник фінансового стану	6,25	7,08	5,86	5,47	0,84	-1,22	-0,39	-0,78

У 2016 році фінансова стійкість АТ «Ощадбанк» покращилася, про свідчать збільшення показника мультиплікатора статутного капіталу на 0,72, показника загальної ліквідності на 0,03, рентабельності активів на 0,8 порівняно з 2015 роком. Збиткова діяльність змінилася на прибуткову.

Однак, у 2017 році відбулося зменшення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк», про що засвідчив показник мультиплікатора статутного капіталу, який зменшився на 1,3. У 2018 році продовжилося зменшення мультиплікатора статутного капіталу на 0,32 та рівень загальної ліквідності зменшився на 0,06.

Таким чином, проведені розрахунки дають змогу зробити наступні висновки щодо коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»: значення мультиплікатора знаходиться нижче рекомендованого значення (від 8 до 25); за критерієм ліквідності банк є фінансово стійким, про що свідчить відповідність показника ліквідності рекомендованим значенням та стабільне значення показника; за критерієм рентабельності банк може бути віднесений до фінансово стійкого, оскільки впродовж 2016–2018 років його діяльність була прибутковою. Однак, зменшення значення синтетичного показника з 6,25 до 5,47 свідчить про погіршення фінансової стійкості банку.

Зважаючи на те, що фінансова стійкість банку є динамічною інтегральною (узагальнюючою) характеристикою його діяльності, визначимо ще декілька показників фінансової стійкості за різними критеріями [56, с. 104] (табл. 2.13) та перевіримо відповідність розрахованих показників заданим критеріям (табл. 2.14)

Таблиця 2.13

Показники фінансової стійкості АТ«Ощадбанк» за різними критеріями за 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, +/-			
					2016-2015	2017-2016	2018-2017	2018-2015
Критерій «капітальна база банку»								
Достатність власних коштів (капіталу) банку	0,05	0,07	0,13	0,09	0,03	0,06	-0,05	0,04
Загальна достатність капіталу банку	0,05	0,08	0,15	0,09	0,03	0,07	-0,05	0,04
Критерій «ліквідність банку»								
Миттєва ліквідність	35,51	60,53	52,56	99,92	25,02	-7,97	47,36	64,41
Поточна ліквідність	77,67	104,7	133,22	136,12	27,03	28,52	2,90	58,45
Критерій «якість активів банку»								
Частка сформованих резервів на можливі втрати за позиками та іншими активами банку	28,39	25,27	26,31	33,22	-3,12	1,04	6,91	4,83
Частка безнадійних позик	33,39	30,27	30,3	31,15	-3,12	0,03	0,85	-2,24
Працюючі активи (рівень прибуткових активів)	0,94	0,71	0,64	0,69	-0,23	-0,07	0,05	-0,25
Критерій «прибутковість банку»								
Рентабельність активів банку	-8,66	0,25	0,25	0,07	8,91	0,00	-0,18	8,73
Критерій «капітальна база банку»								
Розмір абсолютної величини власного капіталу банку, тис. грн	7345755	15758775	31271807	18561669	8413020	15513032	-12710138	11215914
Фінансова залежність	0,05	0,08	0,15	0,09	0,03	0,07	-0,06	0,04
Рентабельність капіталу банку	-40,69	1,43	1,32	0,32	42,12	-0,11	-1,00	41,01

Таблиця 2.14

**Відповідність показників фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»
за 2015–2018 рр. заданим критеріям**

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Критерій «капітальна база банку»				
Достатність власних коштів (капіталу) банку	виконується	виконується	виконується	виконується
Загальна достатність капіталу банку	виконується	виконується	виконується	виконується
Критерій «ліквідність банку»				
Миттєва ліквідність	виконується	виконується	виконується	виконується
Поточна ліквідність	виконується	виконується	виконується	виконується
Критерій «якість активів банку»				
Частка сформованих резервів на можливі втрати за позиками та іншими активами банку	середня	середня	середня	середня
Частка безнадійних позик	середня	середня	середня	середня
Працюючі активи (рівень прибуткових активів)	достатньо	достатньо	достатньо	достатньо
Критерій «прибутковість банку»				
Рентабельність активів банку	не достатньо	не достатньо	не достатньо	не достатньо
Критерій «капітальна база банку»				
Розмір абсолютної величини власного капіталу банку	достатньо	достатньо	достатньо	достатньо
Фінансова залежність	висока	низька	низька	низька
Рентабельність капіталу банку	низька	низька	низька	низька

Проведення детального аналізу фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» за 2015–2018 рр. можна зробити висновки, що банк слід вважати фінансово нестійким. Причинами такого становища є недостатній рівень рентабельності банку та середній рівень безнадійних позик, недостатній обсяг сформованих резервів на можливі втрати за позиками та іншими активами банку.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

3.1. Зарубіжний досвід покращення фінансової стійкості банку

Для вирішення перелічених проблемних питань, враховуючи умови сучасного світу, який є динамічним, мінливим і керованим даними, вирішальну роль відіграє аналітика. Вона безпосередньо задіяна в ухваленні обґрунтованих рішень, щоб просувати установу вперед, підвищувати ефективність, збільшувати віддачу і досягати бізнес-цілей. Згідно з останніми дослідженнями визначено, що світові доходи від «великих даних» і використання аналітики зростуть з 130 млрд дол. США у 2016 р. до більш ніж 203 млрд дол. США у 2020 р. [57, с. 122]. З кожним днем додатки для аналітики даних суттєво зростають через різноманітні інновації в цій галузі. У секторі банківських послуг за допомогою аналітики даних установи можуть відстежувати і оцінювати великі обсяги даних про клієнтів і створювати персоналізовані / індивідуальні продукти і послуги, специфічні для окремих клієнтів. Наприклад, коли клієнт купує транспортний засіб, банк відправляє рекламні пропозиції щодо страхування для покриття вартості транспортного засобу клієнта. У майбутньому такі додатки можуть бути розширені ще більше. Наприклад, банк може запропонувати клієнтові кредит для покриття витрат.

Банківські установи все частіше використовують аналітику даних для: управління даними клієнта; моделювання ризиків для інвестиційних банків; персоналізованого маркетингу; сегментації клієнтів; ідентифікації каналу транзакції; опрацювання відгуків клієнтів; виявлення шахрайства; прогнозування змін у реальному часі; формування моделей споживчих витрат.

Важливість аналітики даних у секторі банківських послуг усвідомлюється в більш широкому масштабі, і більшість існуючих банків вже почали пожинати

плоди. Так, один американський банк використовував машинне навчання, щоб зрозуміти знижки, які його банкіри надавали клієнтам. Банкіри стверджували, що пропонували знижки тільки важливим / цінним клієнтам. Однак коли дані були опрацьовані за допомогою аналітики, виявили іншу ситуацію, знайшовши дисконтні схеми, які не були потрібні і які можна легко змінити. Банк прийняв зміни, що призвели до збільшення виручки на 8% протягом декількох місяців.

Глобальне дослідження банківських перспектив, яке включало оцінку 221 фінансової установи на 29 ринках, показує, що банкіри позитивно оцінюють можливість покращувати свої фінансові показники у 2018 р. При цьому 85% банків трактують реалізацію цифрової трансформації як пріоритет бізнесу на наступні роки, інвестиції в технології, спрямовані на підвищення ефективності, управління розвитком ризиків і вигоду від можливостей для зростання матимуть вирішальне значення для сталого успіху [58].

Встановлено, що аналітика поділяється на описову та прогностичну. Описова аналітика є найпростішою формою аналізу даних, оскільки вона може бути використана лише для аналізу даних ретроспективного характеру; вона описує ситуації, явища і процеси.

Прогностична аналітика полягає у виявленні закономірностей в історичних даних, і за допомогою статистичних методів і моделювання можна зробити висновки про майбутнє, тобто передбачити, що відбудеться в майбутньому з певною мірою впевненості.

У сучасному конкурентному світі зростання клієнтської бази і задоволення потреб клієнтів вважаються найбільш складним завданням для банків, що у майбутньому сприятиме зміцненню фінансової стійкості банків. Клієнти тепер вимагають, щоб до них застосовували індивідуальний підхід, а не шаблони. Щоб подолати це, банки запроваджували різні інструменти. Але такі важливі питання, як забезпечення довгострокової лояльності з боку дорогих клієнтів, утримання і використання різних типів клієнтів або перехресні продажі банківських продуктів, виявлення шахрайства, перевірка даних, кредити і збори, завжди були предметом для обговорення. Вдалим вирішенням для перелічених проблем є

прогнозна аналітика. Вона допомагає банкам отримувати відповідні дані про клієнтів, виявляти шахрайські дії, допомагає в перевірці даних, фіксує взаємозв'язки між прогнозованими і пояснювальними змінними внаслідок минулих подій і використовує їх для прогнозування майбутніх результатів [59].

Способами використання прогностичної аналітики у банківському секторі, які сприятимуть зміцненню фінансової стійкості банків, можуть бути:

1. Виявлення шахрайства. Шахрайство стає предметом серйозного занепокоєння для кожного сектору, а також для банків, які можуть понести значні втрати. Для людей це ще більш небезпечно, тому що передусім вони ризикують втратити свою особистість. Оцифрування банківських операцій додало більше можливостей кіберзлочинцям для здійснення нових шахрайств. Таким чином, банкам потрібні інтелектуальні системи та інструменти для їх використання. Прогностична аналітика, машинне навчання, великі дані, інтелектуальний аналіз даних і потокові обчислення – це лише деякі інструменти, які допомагають виявити шахрайство. Аналітика може використовуватися для розпізнавання шахрайств, які не дуже очевидні. Потім на них може бути застосована прогностична аналітика. Інтеграція даних з використанням неструктурованих даних і методів машинного навчання, таких як контрольоване і неконтрольоване навчання, може допомогти виявити випадки шахрайства.

2. Перевірка даних. Прогностична аналітика в банківській сфері може допомогти в обробці величезних обсягів заявок, у тому числі важливих змінних, без затримок або помилок, регулярно і стабільно. Результати дуже точні і достовірні для використання. У підсумку немає необхідності проводити порівняння між традиційним або ручним скринінгом і аналітикою.

3. Залучення та утримання клієнтів. Прогностична аналітика допомагає оптимізувати таргетування, полегшуючи банкам можливість миттєво визначати найбільш цінні сегменти клієнтів. Клієнтська база може бути розширена за рахунок залучення вигідних клієнтів. Встановлено, що банки, які використовували прогностичну аналітику, збільшили кількість нових клієнтів на 10% за рік.

Також прогностична аналітика допомагає банкам утримувати своїх клієнтів: визначає клієнтів, які найбільш схильні до зниження своєї репутації, перш ніж вони припинять свої відносини; тримає клієнтів з позитивною репутацією довше; прогнозує, які дії сприятимуть покращенню їх лояльності. Застосування цієї технології також допомогло б виявити закономірності відтоку клієнтів і оцінити профілі клієнтів, які пішли, щоб зрозуміти, чому вони пішли, і знайти стратегії, щоб задовольнити їх.

Утримання клієнтів – це ще одна ділянка, якій сьогодні банки повинні приділяти більше уваги, щоб збільшити кількість клієнтів. Постійні клієнти мають бути винагороджені, а втрати клієнтів повинні бути зведені до мінімуму. Іноді стає занадто пізно утримувати клієнтів, тому що банки, як правило, мають велику клієнтську базу, тому інколи виникають помилки в їх обліку. Знайти нового клієнта легко, але старі завжди цінніші. Прогностична аналітика допомагає визначити клієнтів, готових перейти на обслуговування в будь-який інший банк, і причини їхніх рішень. Вона аналізує ефективність обслуговування клієнтів, витрати, минулі послуги та інші моделі поведінки, щоб передбачити ймовірність того, що клієнт відмовиться від обслуговування у найближчому майбутньому.

4. Знання купівельних звичок. Націлювання на правильний продукт і відстеження дій клієнтів є проблемою, що стоїть перед банками, яку вони самостійно і спільно з роздрібними торговцями намагаються вирішити. Завдяки прогностичній аналітиці банки можуть швидко розділяти клієнтів на різні сегменти. В кінцевому підсумку це допомагає доставити потрібний продукт потрібному клієнту.

5. Крос-продажі. Підвищити ефективність перехресних продажів можливо шляхом аналізу поведінки покупців у місцях, де пропонується декілька продуктів. Які конкретні продукти повинні бути продані, кому і, отже, передбачати результат -це те, що роблять успішні крос-продавці. І все це призводить до більш ефективних крос-продажів, що збільшує прибутковість і зміцнює відносини з клієнтами. Сьогодні залучення одного прибуткового клієнта є пріоритетним завданням для банків, оскільки перехресний продаж різних

продуктів наявному клієнту сприяє підвищенню ефективності діяльності всього банку.

Прогностична аналітика допомагає вивчити споживчі потреби, витрати, поведінку клієнтів, а також сприяє ефективному перехресному продажу потрібного продукту в потрібний час.

6. Колекції. У банках є багато клієнтів, які завжди платять вчасно, і тих, хто не дотримується графіків платежів. Це непросте завдання – відстежувати і обліковувати всіх клієнтів і визначати, на кого більше фокусуватися. Прогностична аналітика пропонує явні переваги у цій сфері. Банки можуть краще зрозуміти ризик свого портфеля і, таким чином, підвищити ефективність процесу обслуговування. Найголовніше, аналітика допомагає визначити клієнтів, яким загрожують фінансові ризики в майбутньому, та дії для досягнення банками позитивних результатів.

7. Планування грошових коштів і ліквідності. Прогностична аналітика може допомогти банкам відстежувати минулі моделі грошових потоків і щоденну координацію між вхідними та вихідними платежами у своїх філіях і банкоматах, що дозволяє прогнозувати майбутні потреби потенційних клієнтів. Оптимальне управління ліквідними активами може забезпечити додатковий дохід, а належний аналітичний план може допомогти отримати огляд майбутніх змін у варіантах інвестицій і ліквідності.

8. Маркетингова оптимізація. Прогнозна аналітика допомагає маркетологам планувати маркетингові кампанії і ретельно відстежувати результати. Надаючи інформацію про поведінку і ставлення клієнтів, а також повне і актуальне уявлення про клієнтів, аналітика допомагає маркетинговій команді повідомити потрібного клієнта в потрібний час.

9. Життєва вартість клієнта. Життєва вартість (цінність) клієнта – це те, як довго установи можуть утримувати своїх клієнтів. Виявлення кращих клієнтів, поліпшення їх обслуговування і забезпечення їх лояльності.

Управління зворотним зв'язком. Управління зворотним зв'язком дійсно важливе. Прогностична аналітика дозволяє банкам і фінансовим установам

підтримувати відносини з клієнтами, надаючи їм необхідні послуги та продукти для їх потреб і підбираючи індивідуальні переваги [57, с. 126].

Таким чином, досліджено зарубіжний досвід використання аналітики в банківській сфері з метою зміцнення фінансової стійкості банків у сучасному мінливому та динамічному бізнес- середовищі. Встановлено, що зарубіжними банками аналітика використовується для вирішення низки проблемних питань. За результатами проведеного дослідження виявлено способи використання прогностичної аналітики у банківському секторі, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності банків.

3.2. Розробка заходів із забезпечення фінансової стійкості банку в контексті загальної стратегії розвитку банку

Стратегія АТ «Ощадбанк» ґрунтується на 7 ключових компонентах (табл. 3.1) відповідно до Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року [60]. У цифрах у 2022 році АТ «Ощадбанк» має досягти таких показників: дохідність капіталу – 15%, чистий прибуток – 4,7 млрд грн., співвідношення витрат/доходів – 63%, сукупний дохід для акціонерів – 43 млрд грн.

Діяльність АТ «Ощадбанк» буде націлена на залучення інвестицій від міжнародних фінансових установ для отримання міноритарної частки (менше ніж 25%) у строк до 2020 року, однак в подальшому держава продовжить скорочувати свою частку участі до 51% або нижче шляхом первинного публічного розміщення акцій або продажу міжнародним інвесторам у строк до 2022 року.

Таблиця 3.1

Ключові компоненти стратегії розвитку АТ «Ощадбанк»

Стратегія банку	Ключові компоненти стратегії
Збільшити цінність для власників за рахунок підвищення ефективності, використовуючи свою мережу для цілей сприяння загальнодоступності фінансування	<p>1. <i>Зберегти позицію лідера у корпоративному сегменті:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Перефокусувати сегмент на клієнтів середнього корпоративного бізнесу та зменшити залежність від кредитування державних підприємств • Удосконалити систему управління ефективністю та результативністю • Переглянути ефективність кредитних процесів
Зберегти свою позицію як універсального банку №1 в країні	<p>2. <i>Поступово збільшувати присутність у сегменті МСБ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Розробляти функції збуту та пропозиції, орієнтовані на конкретний сегмент
Підготуватися до часткової приватизації до 2020 року	<p>3. <i>Зміцнити позицію у роздрібному бізнесі та комісійних продуктах:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Збільшити комісійний дохід за допомогою переоцінки продуктів та переходу на електронні канали взаємодії - Зосередитися на переоцінці зобов'язань - Розширити можливості, щоб стати лідером забезпеченого кредитування
	<p>4. <i>Оптимізувати мережу відділень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Зменшити кількість відділень мережі з -3300 до 1900-2100 - Перемістити та оптимізувати інші відділення
	<p>5. <i>Інформаційні технології:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Розробити централізовану систему підтримки, покращити канали цифрового зв'язку, удосконалити інформаційну безпеку
	<p>6. <i>Операційна модель:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Централізувати підрозділи підтримки та покращити бізнес-процеси
	<p>7. <i>Ризики та непрацюючі кредити:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Утримувати низькою вартість ризиків за рахунок удосконалення кредитних процесів. Покращити рівень погашення існуючих непрацюючих кредитів та максимізувати вартість портфелю непрацюючих кредитів у майбутньому

Напрямами узгодження управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» зі загальною стратегією є:

1. Збільшення комісійного доходу. Комісійний дохід, за обсягом якого 5 років тому АТ «Ощадбанк» посів сьоме місце на ринку, а за приростом одинадцять, покривав лише 38% адміністративних витрат банку (в т.ч. утримання мережі й оплати праці персоналу). Наразі АТ «Ощадбанк» посідає друге місце на ринку, а комісійний дохід банку покриває 63% адміністративних витрат, що відповідає середньоринковим показникам.

2. Робота з NPL. Крім того, АТ «Ощадбанк» першим з українських банків імплементував Закон України «Про фінансову реструктуризацію» для врегулювання проблемної заборгованості й поліпшення якості кредитного портфеля. У 2018 році АТ «Ощадбанк» проведено 7 процедур фінансової реструктуризації на суму 16 млрд. грн. Загалом банком проведено 14 процедур фінансової реструктуризації на загальну суму понад 23 млрд грн.

3. Підтримка малого і середнього бізнесу. У співпраці з ЄБРР та Франкфуртською бізнес-школою підготовлено кредитних менеджерів і програму мікрокредитування. Відтак портфель кредитів малого і середнього бізнесу тільки за 2018 рік зріс на 67%, або на 1,4 млрд. грн., і перевищив 3,5 млрд.грн., а портфель депозитів в цьому сегменті становить 16,7 млрд. грн. АТ «Ощадбанк» запуснув мобільний додаток CorpLight і тим самим дали підприємцям можливість перенести бізнес у смартфон та керувати ним у режимі 24/7.

4. Імплементация вимог щодо управління ризиками. Національний банк України у 2018 році затвердив нові підходи до системи управління ризиками в банках та банківських групах України (Постанова НБУ №64), у зв'язку з чим АТ «Ощадбанк» наразі зосереджений на імплементации норм, вимог та принципів оновлення системи управління ризиками. АТ «Ощадбанк» розробив план робіт та впровадили перших два етапи згідно з зазначеною постановою НБУ. Переглянули ризик-правила та вдосконалили методологію здійснення нових активних операцій для різних клієнтських сегментів. Серед них – проектне фінансування, лізинг, фінансування бюджету розвитку муніципалітетів, фінансування будівництва для енергогенеруючих компаній в альтернативній енергетиці, акредитація забудовників та страхових компаній.

5. Диверсифікація кредитного портфеля АТ «Ощадбанк» і зміна бізнес-моделі повинні сприяти підвищенню рівня фінансової стійкості. Розробка заходів щодо забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк», на нашу думку, передбачає мінімізацію кредитного ризику та диференціацію кредитного портфеля. Як було зазначено в розділі 2, банк має схильність до збільшення кредитного ризику на одного контрагента та кредитного ризику за великими

кредитами. Для забезпечення фінансової стійкості банку доцільно було б диверсифікувати кредитний портфель. З цієї позиції можна погодитись з пропорціями, що визначені у Маніфесті АТ «Ощадбанк»: корпоративний сектор – 64%, роздрібний бізнес – 22%, малий і середній бізнес – 14% [61].

6. Зростання АТ «Ощадбанк» в сегменті роздрібного бізнесу. Чинниками зростання АТ «Ощадбанк» в сегменті роздрібного бізнесу є: лідерство на ринку іпотечних кредитів, друге місце на ринку в картковому бізнесі, розвиток додатку «Ощад 24/7» та наповнення його новими продуктами і сервісами; запровадження додатків GooglePay та ApplePay, а наш преміум-банкінгу.

Для обґрунтованої оцінки діяльності фінансово-кредитної установи зазвичай аналізують як фінансові, так і нефінансові економічні показники, тобто збалансовану систему показників [62, с. 109].

Збалансовану систему показників розглядають в чотирьох взаємозв'язаних головних складових [63]:

- фінансова: описує матеріальні результати реалізації стратегії за допомогою традиційних фінансових понять; цілі фінансової складової – економічні підсумки успішної стратегії (зростання доходів і прибутку, а також продуктивність);

- клієнтська: під час формулювання клієнтської складової стратегічної карти менеджери визначають цільові сегменти споживчого ринку, у яких конкурує даний бізнес-підрозділ та показники результатів його діяльності з погляду клієнтів;

- внутрішня: розробка й надання клієнтові пропозиції цінності та вдосконалення процесів і скорочення витрат як засобу підвищення продуктивності у фінансовій складовій;

- навчання й розвиток: відображає ті нематеріальні активи, які є найбільш важливими для стратегії.

Заходи забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» за чотирма складовими включають:

- фінансова: збільшення прибутку банку до 4,7 млрд грн у 2022 році, збільшення прибутковості капіталу до 15% у 2022 році, збільшення активів банку до 334 млрд грн, збільшення грошових потоків та оптимізація витрат за всіма видами діяльності банку, оптимізація капіталу та зобов'язань відповідно до вимог НБУ;

- клієнтська: збільшення кількості клієнтів АТ «Ощадбанк» через такі дії: зростання задоволення клієнтів банку, зростання в сегменті роздрібного, малого і середнього бізнесу, бюджетних установ та органів місцевого самоврядування, оптимізація регіональної мережі банку та оновлення відділень; оптимізація операцій з пов'язаними особами та диверсифікація кредитного портфеля і зміна бізнес-моделі;

- внутрішня: підвищення рентабельності операційних витрат та їх складових до 63%, оптимізація асортименту банківських послуг та продуктів, імплементація вимог щодо управління ризиками, покращення ІТ-платформи.

Складовою внутрішніх бізнес-процесів АТ «Ощадбанк» є підготовка банку до приватизації та підготовка належної документації.

- навчання й розвиток: підвищення мотивації і віддачі працівників, мінімізація плинності персоналу, зміцнення кадрового потенціалу, формалізація діяльності персоналу банку, забезпечення темпів зростання фонду заробітної плати відповідно до середнього у банківській системі.

Таким чином, стратегія розвитку АТ «Ощадбанк», визначена в Оновлених Засадах стратегічного реформування державного банківського сектору, безпосередньо впливає на забезпечення фінансової стійкості банку у контексті досягнення ним стратегічних завдань: збільшення цінності для власників за рахунок підвищення ефективності; збереження своєї позиції як універсального одного з найкращих банків в країні; підготовка до часткової приватизації до 2020 року.

3.3. Оптимізація структури капіталу з метою підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»

Одним з найскладніших завдань банківського менеджменту є оптимізація капіталу, оскільки операційне середовище, в якому функціонують вітчизняні банки, є мінливим, а можливості формування грошових потоків із належними кількісними та якісними параметрами – обмеженими. Тому, для забезпечення фінансової стійкості банків виникає потреба розробки науково-методичних підходів, які б враховували усі ризики екзогенного й ендогенного походження [64, с. 58].

Оптимізацію капіталу з метою підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» зазвичай розпочинають зі стрес-тестування – методу кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик та у визначенні шокової величини зміни зовнішнього фактору – валютного курсу, процентної ставки тощо.

Національний банк рекомендує використовувати такі базові фактори ризиків:

1) макроекономічні показники:

- стабільність економічної ситуації (економічний спад, радикальна зміна вектору розвитку економіки, дефолти першокласних компаній-позичальників тощо);

- значні коливання курсу національної валюти; відкритість і доступність міжбанківського ринку;

- рівень політичної та міжнародної стабільності;

- стійкість фінансових ринків, у т.ч. можливість протидіяти спекулятивним атакам;

- зміни процентних ставок, наприклад, LIBOR, облікової ставки тощо;

- можливість знецінення майна, яке надано в забезпечення за кредитними операціями банків (зокрема, через падіння цін на ринку нерухомості, кризи окремих галузей економіки тощо);

- волатильність цін на енергоресурси;

2) мікроекономічні показники[65]:

- можливість доступу банку до зовнішніх джерел підтримання ліквідності;

- конкурентна позиція банку (визначена за методикою SWOT–аналізу як узагальнена оцінка).

Інфраструктурна компонента стрес-тестування ризиків має складатися з якісного організаційного забезпечення, що передбачає раціональний розподіл обов’язків між суб’єктами управління, а також достовірність і повноту інформації, яка становить основу оцінки [64, с. 64].

Детально повноваження структурних підрозділів банку в розрізі етапів проведення стрес-тесту показано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Повноваження структурних підрозділів АТ«Ощадбанк», задіяних у проведенні стрес-тесту ризиків

Підрозділ банку	стрес–тесту Визначення цілей	Визначення сценаріїв	Затвердження сценаріїв	Визначення заходів	Затвердження заходів	Виконання сценаріїв	Звітність	Реалізація заходів
Рада	+	+	+		+		Аналіз +	
Правління	+	+	+	+	+		Аналіз +	+
Ризик–менеджмент		+	+			+	Підготовка +	+
Бізнес– підрозділи		+		+			Аналіз +	
Департамент внутрішнього аудиту та контролю	+	+	+	+	+	+	+	+

З 2018 року Національний банк України визначає та оприлюднює результати стрес-тестування у розрізі банків. Звіт про стрес-тестування банків у 2018 році визначив нестачу капіталу АТ «Ощадбанк» до 31 грудня 2019 року – 6209 млн грн, з урахуванням здійснених банком заходів – 1558 млн грн [66].

Звіт про стрес-тестування банків у 2019 році свідчить про погіршення фінансового стану банку та збільшення нестачі капіталу: 13 493 млн грн (за базовим сценарієм за результатами оцінки стійкості), 28 245 млн грн (за несприятливим сценарієм за результатами оцінки стійкості), 6 190 млн грн, (за базовим сценарієм з урахуванням здійснених банком заходів) 21 139 млн грн (за несприятливим сценарієм з урахуванням здійснених банком заходів) [67].

У 2019 році на офіційному сайті АТ «Ощадбанк» було оприлюднено «Результати оцінки стійкості АТ «Ощадбанк» у 2019 році» [68]. У табл. 3.3 визначено дефіцит за базовим сценарієм основного капіталу у 2021–2022 роках, регулятивного капіталу у 2021–2022 роках; за несприятливим макроекономічним сценарієм – у 2020–2022 роках.

Отже, за базовим макроекономічним сценарієм на кінець 2019 року вистачить основного капіталу у розмірі 7865 млн грн, на кінець 2020 року потрібно додатково 2014 млн грн, тобто капітал становитиме 9879 млн грн (7865 млн грн та 2014 млн грн), на кінець 2021 року потрібно додатково 7414 млн грн, тобто капітал становитиме 17293 млн грн (9876 млн грн та 7414 млн грн).

Для побудови моделі оптимізації капіталу АТ «Ощадбанк» використаємо метод математичного моделювання економічних процесів із застосуванням його у вигляді електронних таблиць Excel для одержання оптимального рішення задачі та розрахунків фінансових операцій за допомогою вбудованих функцій Excel [69, с. 161].

Мета побудови зазначеної математичної моделі – сформувати оптимально збалансовану ресурсну базу банку та визначити обсяги основних банківських ресурсів [69, с. 167].

Для побудови моделі використаємо такі складові ресурсної бази банку, як регулятивний капітал, кошти фізичних осіб, кошти юридичних осіб, кошти банків та кредити НБУ.

Таблиця 3.3

Результати оцінки стійкості АТ«Ощадбанк»

Показники	Дані банку	Дані за результатами оцінки якості активів та прийнятності і забезпечення за кредитними операціями банку з урахуванням коригувань фінансової звітності банку за звітний рік та екстраполяції	За базовим макроекономічним сценарієм			За несприятливим макроекономічним сценарієм		
			прогнозований рік			прогнозований рік		
			1-й	1-й	2-й	1-й	2-й	3-й
			2020	2021	2022	2020	2021	2022
Загальна сума основного капіталу (ОК), млн грн	7 927	7865	1 085	-2 014	-741 4	-10 094	-17 118	-25 063
Загальна сума регулятивного капіталу (РК), млн грн	1160 0	11538	2 112	-2 071	-747 1	-10 151	-17 175	-25 120
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)	12,7 %	12,6%	2,4%	- 2,4%	- 9,4%	-10,8%	-18,0%	-27,6%
Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3)	8,7%	8,6%	1,2%	- 2,3%	- 9,3%	-10,8%	-17,9%	-27,6%

Позначимо введені змінні: Х1 – обсяг регулятивного капіталу, млн. грн ; Х2 – обсяг коштів фізичних осіб, млн. грн ; Х3 – обсяг коштів юридичних осіб, млн.

грн ; X4 – обсяг коштів банків, млн. грн ; X5 – обсяг кредитів НБУ, млн. грн; Y – чистий прибуток банку [69, с. 167].

Визначальними для аналізу вважають три показники: загальна сума сформованих банківських ресурсів, депозитні ресурси, тобто кошти фізичних та юридичних осіб, повинні становити 60% обсягу банківських ресурсів, оскільки у світовій практиці вважається оптимальним, коли частка депозитних коштів у структурі пасивів становить від 60% до 80%; нормативне значення регулятивного капіталу повинно становити не менше 120 млн. грн [69, с. 167].

Перевіримо показники АТ «Ощадбанк» на відповідність до нормативно-правових актів Національного банку України [70] та стратегій розвитку банку [71–73]. З проведеного аналізу ми отримали такі результати:

1. Загальна сума капіталу АТ «Ощадбанк» у 2022 році має становити 334 млрд грн [61], що дорівнює загальній вартості активів. Якщо на кінець 2019 року активи становили 217 786 209 тис. грн, а за плановий період загальне зростання заплановане на рівні 53,36%, то щорічне становитиме – 11,28%. Планові загальні суми капіталу на 2019 рік – 242 359 137 тис. грн, 2020 рік – 269 704 642 тис. грн, 2021 рік – 300 135 553 тис. грн, 2022 рік – 334 000 000 тис. грн.

2. Депозитні ресурси, тобто кошти фізичних та юридичних осіб, мають становити 60% обсягу банківських ресурсів [69, с. 167].

3. Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) має становити: 200 млн грн – з 11 липня 2017 року; 300 млн грн – з 01 січня 2021 року; 400 млн грн – з 11 липня 2022 року; 500 млн грн – з 11 липня 2024 року [70].

5. Чистий прибуток АТ «Ощадбанк» у 2022 році має становити 4,7 млрд грн [61]. Якщо у 2018 році чистий прибуток становив 161 206 тис. грн, а за плановий період загальне зростання заплановане на рівні 29 разів, то щорічне становитиме – 2,32 разів. Планові розміри чистого прибутку становлять: на 2019 рік – 374 593 тис. грн, 2020 рік – 870 441 тис. грн, 2021 рік – 2 022 640 тис. грн, 2022 рік – 4 700 000 тис. грн.

Далі необхідно побудувати математичну модель. Керованими змінними вважатимемо обсяги сформованих ресурсів АТ «Ощадбанк».

На рівень відсоткових ставок впливає декілька чинників, але головним є ціна ресурсів. Чим дорожче для банку коштуватиме формування ресурсної бази, тим вищою буде відсоткова ставка. Розглянемо, які відсоткові ставки встановлює АТ «Ощадбанк» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Основні складові ресурсної бази АТ«Ощадбанк» та відсоткові ставки за 2018 рік

Основні складові ресурсної бази	Відсоткова ставка
1. Регулятивний капітал	1,34 %
2. Зобов'язання	6,92 %
2.1. Рахунки клієнтів	6,78 %
2.1.1. Кошти фізичних осіб	Середній рівень – 11,50% Мій пенсійний депозит – 12,75–13,25%; Мій депозит – 12,50–13,00% Мобільні заощадження – 9% [78]
2.1.2. Кошти юридичних осіб	Середній рівень – 6,50% Депозит «Оперативний місцевого бюджету» – не більше облікової ставки НБУ (13,50%), Ставки за іншими депозитами юридичних осіб встановлюються індивідуально [74]
2.2. Випущені єврооблігації	8,34%
2.3. Субординований борг	8,54%
2.4. Інші запозичені кошти	4,71 %
2.5. Кошти банків	3,82 %

Далі розрахуємо рентабельність регулятивного капіталу як відношення чистого прибутку (ЧП) до регулятивного капіталу (РК) АТ «Ощадбанк»:

$$\text{Рентабельність РК} = \frac{\text{ЧП}}{\text{РК}} \times 100, \%$$

(3.1)

$$\text{Рентабельність РК} = \frac{161\ 206}{12\ 070\ 918} \times 100 = 1,34\%$$

(3.2)

Середню відсоткову ставку за зобов'язаннями визначаємо як співвідношення процентних витрат (ПВ) та середньої загальної суми зобов'язань банку (З):

$$\text{Відсоткова ставка З} = \frac{\text{ПВ}}{\text{З}} \times 100, \% \quad (3.3)$$

$$\text{Відсоткова ставка З} = \frac{13\,896\,078}{(202\,600\,859 + 199\,224\,540)/2} \times 100 = 6,92\% \quad (3.4)$$

Таким чином, розрахунки показали, що середня вартість залученого та запозиченого капіталу АТ «Ощадбанк» становила у 2018 році 6,92% за умови сплати 13 896 078 тис. грн процентних витрат.

Середню відсоткову ставку за рахунками клієнтів визначаємо як співвідношення процентних витрат (ПВ за рахунками клієнтів) та загальної суми рахунків клієнтів (РахК):

$$\text{Відсоткова ставка РахК} = \frac{\text{ПВ за рахунками клієнтів}}{\text{РахК}} \times 100, \% \quad (3.5)$$

$$\text{Відсоткова ставка РахК} = \frac{10\,318\,026}{(150\,151\,155 + 154\,016\,447)/2} \times 100 = 6,78\% \quad (3.6)$$

Отримуємо, що середня вартість залученого за рахунками клієнтів капіталу АТ «Ощадбанк» становила у 2018 році 6,78% за умови сплати 10 318 026 тис. грн процентних витрат.

Середню відсоткову ставку за випущеними єврооблігаціями визначаємо як співвідношення процентних витрат (ПВ за єврообліг.) та загальної суми випущених єврооблігацій (єврообліг.):

$$\text{Відсоткова ставка єврообліг.} = \frac{\text{ПВ за єврообліг.}}{\text{Єврообліг.}} \times 100, \% \quad (3.7)$$

$$\text{Відсоткова ставка єврообліг.} = \frac{2\,879\,165}{(34\,546\,811 + 34\,496\,694)/2} \times 100 = 8,34\% \quad (3.8)$$

Отримуємо, що середня вартість залученого за випущеними єврооблігаціями капіталу АТ «Ощадбанк» становила у 2018 році 8,34% за умови сплати 2 879 165 тис. грн процентних витрат.

Середню відсоткову ставку за субординованим боргом визначаємо як співвідношення процентних витрат (ПВ субордин.) та загальної суми субординованого боргу (СБ):

$$\text{Відсоткова ставка субордин.} = \frac{\text{ПВ за субордин.}}{\text{СБ}} \times 100, \% \quad (3.9)$$

$$\text{Відсоткова ставка субордин.} = \frac{246\,989}{(2\,903\,463 + 2\,879\,790)/2} \times 100 = 8,54\% \quad (3.10)$$

Отримуємо, що середня вартість залученого на умовах субординованого боргу капіталу АТ «Ощадбанк» становила у 2018 році 8,54% за умови сплати 246 989 тис. грн процентних витрат.

Середню відсоткову ставку за коштами банків визначаємо як співвідношення процентних витрат (ПВ банків) до загальної суми коштів банку (кошти банків):

$$\text{Відсоткова ставка банків} = \frac{\text{ПВ за банків}}{\text{КБ}} \times 100, \% \quad (3.11)$$

$$\text{Відсоткова ставка банків} = \frac{124\,034}{(54074 + 6\,435\,248)/2} \times 100 = 3,82\% \quad (3.12)$$

Отримуємо, що середня вартість залученого від інших банків капіталу АТ «Ощадбанк» становила у 2018 році 3,82% за умови сплати 124 054 тис. грн процентних витрат.

Середню відсоткову ставку за іншими запозиченими коштами визначаємо як співвідношення процентних витрат (ПВ інші) та загальної суми інших запозичених коштів (інші):

$$\text{Відсоткова ставка інші} = \frac{\text{ПВ інші}}{\text{інші}} \times 100, \% \quad (3.13)$$

$$\text{Відсоткова ставка інші} = \frac{327\ 860}{(7\ 299\ 868 + 6\ 618\ 734)/2} \times 100 = 4,71\% \quad (3.14)$$

Отримуємо, що середня вартість залученого на умовах субординованого боргу капіталу АТ «Ощадбанк» становила у 2018 році 4,71% за умови сплати 327 860 тис. грн процентних витрат.

Таким чином, сумарний прибуток АТ «Ощадбанк» у результаті оптимально сформованої структури ресурсів, які в подальшому будуть спрямовані на проведення активних операцій, може бути представлений у вигляді такої цільової функції:

$$Y = 0,0072X_1 + 0,15X_2 + 0,13X_3 + 0,022X_4 + 0,098X_5 \rightarrow \max \quad (3.15)$$

Оскільки банку потрібно не лише максимізувати прибуток, але і сформувати оптимальну структуру ресурсної бази із використанням усіх зазначених вище складових ресурсів, то необхідно урахувати такі обмеження:

$$X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 > 0 \quad (3.16)$$

Оскільки частка депозитних ресурсів у структурі пасивів повинна становити 60% від планового розміру активів (2019 рік – 242 359 137 тис. грн, 2020 рік – 269 704 642 тис. грн, 2021 рік – 300 135 553 тис. грн, 2022 рік – 334 000 000 тис. грн), необхідно урахувати наступне:

$$(X_2 + X_3)_{2019} = 145\ 415\ 482 \text{ тис. грн}; \quad (3.17)$$

$$(X2 + X3)_{2020} = 161822785 \text{ тис. грн}; \quad (3.18)$$

$$(X2 + X3)_{2021} = 180\,081\,332 \text{ тис. грн}; \quad (3.19)$$

$$(X2 + X3)_{2022} = 200\,400\,000 \text{ тис. грн}; \quad (3.20)$$

Банк може отримати міжбанківський кредит у разі термінової потреби в грошових коштах з метою вкладення у вигідні активні операції та для підтримання ліквідності. На нашу думку, АТ «Ощадбанк» у своїй діяльності має прагнути широко використовувати інструменти міжбанківського ринку, адже це сприятиме розвитку ринку міжбанківських операцій та дасть змогу банку якнайповніше задовольняти потреби клієнтів. Тому вважаємо за доцільне зазначити наступне:

$$X4 + X5 \leq 11\,000\,000 \text{ тис. грн}; \quad (3.21)$$

Тоді система обмежень для задачі оптимізації формування ресурсної бази АТ «Ощадбанк» матиме такий вигляд для 2020 року:

$$\left\{ \begin{array}{l} X1 + X2 + X3 + X4 + X5 = 269\,704\,642 \text{ тис. грн}; \\ X1 \geq 200\,000 \text{ тис. грн}; \\ X1 + X2 = 161\,822\,785 \text{ тис. грн}; \\ X2 \geq 97\,093\,671 \text{ тис. грн}; \\ X3 \geq 64\,729\,114 \text{ тис. грн}; \\ X4 + X5 \leq 11\,000\,000 \text{ тис. грн}; \\ X1, X2, X3, X4, X5 > 0 \end{array} \right. \quad (3.22)$$

Для побудови математичної моделі скористаємося функцією «Пошук рішення» електронних таблиць Excel.

Результат оптимізації формування ресурсної бази АТ «Ощадбанк», представлений в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Результат оптимізації формування ресурсної бази АТ«Ощадбанк»
у 2020 році, тис. грн**

Показник	Обсяг банківських ресурсів				
	X1	X2	X3	X4	X5
% ставка	1,13	11,50	6,50	3,82	13,50

рішення	X1	X2	X3	X4	X5	
	19 633 140	97093671	141977831	11000000		
	обмеження				прибуток	
X1	200 000				870441	max
X2	97093 671					
X3	64729 114					
X4	11000 000					
X5						

За результатами розрахунків ми отримали максимальний розмір прибутку, який дорівнює 870 441 тис. грн. Такого результату можна досягти за допомогою оптимально збалансованої ресурсної бази та використання таких обсягів банківських ресурсів: регулятивний капітал – 19 633 140 тис. грн., кошти фізичних осіб – 97 093 671 грн., кошти юридичних осіб, бюджетних установ та органів місцевого самоврядування – 141 977 831 тис. грн, кошти банків та кредити НБУ – 11 000 000 тис. грн.

Таким чином, упровадження розробленої оптимізаційної моделі у діяльність АТ «Ощадбанк» дасть змогу ефективно сформувати ресурсну базу і завдяки цьому отримувати максимальний прибуток та забезпечувати фінансову стійкість АТ «Ощадбанк».

ВИСНОВКИ

За результатами проведеної роботи, виконання завдань, поставлених відповідно до мети, можна сформулювати наступні висновки.

1. Вивчено сутність, чинники впливу та типи фінансової стійкості банку.

Вивчення трактування поняття фінансової стійкості різними науковцями, дає підстави визначити, що фінансова стійкість банку – це такий стан банку в ринковому середовищі, який характеризує результативну та ефективну його діяльність, що виражається у дотриманні показників ліквідності, платоспроможності, достатності капіталу, належним рівнем прибутковості та нормою прибутку на власний капітал, відповідним рівнем власних ресурсів та якістю активів.

Стійкість комерційного банку залежить від великої кількості факторів, які визначають можливість його нормального функціонування і мають розглядатися як єдина система. До таких факторів відносять: за місцем виникнення – зовнішні і внутрішні; за важливістю результату – основні і другорядні; за структурою – прості і складні; за часом дії – постійні і тимчасові.

Стійкість комерційного банку залежить від багатьох аспектів його діяльності має складну структуру: стійкість капітальної бази, стійкість ресурсної бази, організаційно-структурна стійкість банку, комерційна стійкість.

Розрізняють три основні види фінансової стійкості банку за стабільністю його роботи: нормальна стійкість, нестійкий фінансовий стан. та кризовий фінансовий стан.

2. Розглянуто механізм забезпечення фінансової стійкості банку. Механізм формування фінансової стійкості комерційного банку являє собою системне явище, яке уособлює сукупність методів та інструментів для впливу на основні складові фінансової стійкості. Механізм формування та управління фінансовою стійкістю передбачає необхідність використання таких методів як

планування; визначення структурних елементів фінансової стійкості та оцінка їх причино-наслідкових взаємозв'язків; аналіз рівня фінансової стійкості банку з використанням декількох методів; застосування контролюючого механізму дотримання плану; страхування; резервування; сек'юритизація; диверсифікація; лімітування.

Серед інструментів управління та формування фінансової стійкості комерційного банку виділяють: капітал банку, його активи, зобов'язання, прибуток та рівень ліквідності.

3. Висвітлено методики оцінки фінансової стійкості банку. У банківській практиці застосовують такі методики аналізу фінансової стійкості та надійності фінансово-кредитної установ: експрес-метод на основі структурно-коефіцієнтного аналізу; експрес-метод на основі коефіцієнтного аналізу; рейтингову систему. Оцінка фінансової стійкості в сучасній банківській практиці здійснюється за такими напрямками: 1) оперативний моніторинг макроекономічної ситуації та тенденцій розвитку банківського сектора; 2) оперативний моніторинг діяльності конкретного банку; 3) аналіз банківської звітності та вивчення динаміки зміни ключових показників діяльності банків. Усі показники фінансової стійкості можна розділити на кілька груп: показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку; показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів; показники, що базуються на якості активів банку; показники, що характеризують динаміку (поведінку) окремих складових активу та пасиву.

4. Надано загальну фінансово-економічну характеристику АТ «Ощадбанк». Ощадбанк зареєстровано в Національному банку України як самостійну банківську установу – Державний спеціалізований комерційний ощадний банк України – 31 грудня 1991 року. Нині засновником АТ «Ощадбанк» є держава в особі Кабінету Міністрів України.

Протягом 2015–2018 років АТ «Ощадбанк» залишався одним з лідерів кредитування реального сектору економіки серед банків України в розрізі кредитів, наданих юридичним особам. Банк застосовує економічно обґрунтовані підходи в тарифній політиці з метою якісного проведення розрахунково-касових

операцій корпоративних клієнтів, що дає йому змогу підвищити мобільність управління цінами на продукти та послуги корпоративного бізнесу, а також вдосконалювати систему дистанційного обслуговування клієнтів.

5. Проведено оцінку фінансового стану АТ «Ощадбанк». Аналіз засвідчив, що АТ «Ощадбанк» не в змозі забезпечити чисте зростання грошових коштів у середньостроковому періоді за умови формування позитивного чистого фінансового результату. Так, у 2018 році чистий фінансовий результат зменшився у 3,5 разів, що свідчить про погіршення якості управління фінансовим станом банку. Сукупний збиток у 2018 році становив 2 453 803 тис. грн, що свідчить про збитки від зміни справедливої вартості інвестицій.

6. Проведено аналіз фінансової стійкості АТ «Ощадбанк». Результати розрахунків засвідчили, що значення мультиплікатора знаходиться нижче рекомендованого значення (від 8 до 25); за критерієм ліквідності банк є фінансово стійким внаслідок відповідності показника ліквідності рекомендованим значенням та стабільності значення показника; за критерієм рентабельності банк може бути віднесений до фінансово стійкого, оскільки протягом 2016–2018 років діяльність була прибутковою. Зменшення синтетичного показника свідчить про погіршення фінансової стійкості банку.

Отже, АТ «Ощадбанк» у 2015–2018 рр. слід вважати фінансово нестійким банком.

7. Вивчено зарубіжний досвід покращення фінансової стійкості банку. Встановлено, що зарубіжними банками аналітика використовується для вирішення низки проблемних питань. За результатами проведеного дослідження виявлено способи використання прогностичної аналітики у банківському секторі, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності банків.

8. Розроблено заходи із забезпечення фінансової стійкості банку в контексті загальної стратегії розвитку банку. Визначено напрями узгодження заходів з управління фінансовою стійкістю банку із загальною стратегією банку. Напрямами узгодження управління фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» зі загальною стратегією є:

збільшення комісійного доходу; робота з NPL; підтримка малого і середнього бізнесу; імплементація вимог щодо управління ризиками; диверсифікація кредитного портфеля АТ «Ощадбанк» і зміна бізнес-моделі повинні сприяти підвищенню рівня фінансової стійкості; зростання АТ «Ощадбанк» в сегменті роздрібного бізнесу.

9. Запропоновано варіанти оптимізації структури капіталу з метою підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк». За результатами розрахунків отримано максимальний розмір прибутку 870 441 тис. грн. Такого результату можна досягти за допомогою оптимально збалансованої ресурсної бази та використання таких обсягів банківських ресурсів: регулятивний капітал – 19 633 140 тис. грн., кошти фізичних осіб – 97 093 671 грн., кошти юридичних осіб, бюджетних установ та органів місцевого самоврядування – 141 977 831 тис. грн, кошти банків та кредити НБУ – 11 000 000 тис. грн. Упровадження розробленої оптимізаційної моделі у діяльність АТ «Ощадбанк» дасть змогу ефективно сформувати ресурсну базу і завдяки цьому отримувати максимальний прибуток та забезпечувати фінансову стійкість АТ «Ощадбанк».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Даль В.И. // Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. – Т. 4 / В.1 Даль – СПб.: Диамант, 1998.
2. Словник української мови: в 11 т. – Т. 9. – К.:Наук.думка, 1973.
3. Азрилиян А. Н. // Большой экономический словарь / под ред. А.Н.Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1977. – С. 864.
4. Васюренко О. В. // Банківський менеджмент: Посібник. – К.: Видав. центр «Академія». – 2010, С. 320.
5. Піскунов Р. О. Формалізація теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості банку / Р. О. Піскунов, А. А. Лазько // Бізнес Інформ. – 2012. – № 9. – С. 272–278.
6. Довгань Ж. М. «Базель III» у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / Ж. М. Довгань // Вісник УБС НБУ. – 2011. – № 1. – С. 224-229
7. Коваленко В. В. Оцінка фінансової стійкості банківської установи для розробки антикризової стратегії її діяльності / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль // Актуальні проблеми економіки.– 2007.– №12. – С. 95–108.
8. Литвинюк О. В. Методологічні засади інтегральної оцінки фінансової стійкості банківської системи України на основі якості управління активами та пасивами [Електронний ресурс] / О. В. Литвинюк // Економічний форум. – 2014. – № 2. – С. 209–214. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
9. Чернишова О. К. Теоретичні аспекти дослідження поняття фінансової стійкості банків / О. К. Чернишова // Молодий вчений. – 2014. – № 6(2). – С. 53–57.
10. Гайдукович Д. С. Підходи до оцінювання антикризової фінансової стійкості банків / Д. С. Гайдукович // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – Вип. 2. – С. 4–10.
11. Зверяков О. М. Методологічні основи управління фінансовою стійкістю банківських установ / О. М. Зверяков // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10. – С. 175–182.

12. Довгань Ж. М. Фінансова стійкість банківської системи України : дис. ... докт. екон. наук : спец 08. 00. 08 – гроші, фінанси і кредит / Ж. М. Довгань ; ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми, 2012. – 583 с.
13. Довгань Ж. М. Систематизація наукових поглядів на сутність фінансової стійкості банків / Ж. М. Довгань // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011.– Т. 32.– С. 100–106.
14. Довгань, Ж. М. Забезпечення фінансової стійкості банківських установ України в сучасних умовах / Ж. М. Довгань // Банківський потенціал економіки України : монографія / Б. Л. Луців, Ж. М. Довгань, Т. І. Андрушків, О. Б. Васильчишин ; за ред. Б. Л. Луціва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – С. 44–59.
15. Ринок банківських послуг в умовах структурного реформування економіки України: монографія / Б. Л. Луців, Ж. М. Довгань, Т. І. Андрушків [та ін.] ; за ред. Б. Л. Луціва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 240 с.
16. Юрчишена Л. В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку / Л. В. Юрчишена, С. В. Подолян // Регіональна бізнес–економіка та управління. – 2013. – № 3. – С. 72–79.
17. Русіна Ю. О. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Ю. О. Русіна, А. Г. Легейда // International scientific journal. – 2015. – № 2. – С. 87–90.
18. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури [Електронний ресурс] // С. В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: УБС, ЦНДНБУ, 2009. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123698&cat_id=123324
19. Кобринь С. С. Управління фінансовою стійкістю комерційного банку в умовах фінансової кризи / С. С. Кобринь // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Економіка. – 2011. – Вип. 16. – С. 360–368.
20. Максимова А.В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування / А.В. Максимова // Науковий Вісник Херсонського Державного Університету. – 2014. – № 8, частина 3. – С. 205–208.

21. Довгаль Ю. С. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення / Ю. С. Довгаль, Р. О. Чамара // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 3. – С. 104–107.
22. Кишакевич Б. Ю. Фінансова стійкість банку в контексті концепції економічної рівноваги / Б. Ю. Кишакевич, А. О. Лучаківський // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 72–81.
23. Вовк В. Я. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи в умовах кризи / В. Я. Вовк, Ю. В. Дмитрик // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2. – С. 41 – 44.
24. Вітлінський В. В. Визначення рейтингу банку всередині вибірки / В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський // Вісник Національного банку України. – 1999. – № 2. – С. 61–64.
25. Чмутова І. М. Концептуальні положення управління фінансовою стійкістю банку з використанням засобів фінансового інжинірингу / І. М. Чмутова, В. Ю. Біляєва // Управління розвитком. – 2015. – № 4. – С. 6–13.
26. Стельмах В. С. // Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду – К: Національний банк України. Центр наукових досліджень, – 2008.
27. Дзюблюк О. В. // Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи. Монографія / О. В. Дзюблюк., Р. В. Михайлюк, Тернопіль. ТНЕУ, 2009. – с. 316.
28. Тимошенко О.П. Проблеми та шляхи забезпечення стійкості фінансової системи України / О. П. Тимошенко // Інвестиції. – 2009. – С. 45-51.
29. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість: головні складові оцінки фінансового стану підприємства / В. С. Марцин // Економіка, фінанси, право. – 2008. – С. 54-62.
30. Кривенко Л.В. // Методичні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банківської системи / Л.В. Кривенко, О.В. Луцянець // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. – №3. – С. 108-111.

31. Герасимович А.М.// Аналіз банківської діяльності: підруч. – К: ЦУЛ, 2010.
32. Савлук М.І. // Вступ до банківської справи. Учбовий посібник. Під ред. д-ра екон. наук. – Київ: Лібра, – 2006.
33. Брегеда О.А., Савлук С.М. Тенденції розвитку світової та вітчизняної банківських систем// Фінанси України. – 2010. – №4. – С. 27-34
34. Офіційне інтернет-представництво НБУ: фінансова стійкість банку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123698
35. Васюренко О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: Навчальний посібник / О. В. Васюренко. – К:Знання, 2006, 404 с.
36. Гудзь Ю. Ф. Формування фінансової стійкості комерційного банку / Ю. Ф. Гудзь, Ю. Б. Кондакова // Young Scientist. – 2018. – № 12 (64). – С. 605-609.
37. Яременко О. Р. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку / О. Р. Беренич, А. В. Яременко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 20. – С. 918–923.
38. Карпова О. І. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку / О. І. Карпова // Фінансово–кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2011. – Ч. 1, вип. 1 (10). – С. 13–19.
39. Квасницька Р. С. Методи управління фінансовою стійкістю банків / Р. С. Квасницька, Н. В. Гайдайчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 3(1). – С. 116–118.
40. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія / В.М. Кочетков. – К.: КНЕУ, 2013. – 255 с.
41. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика [Текст]: монографія / В. В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.
42. Гарбар Є. С. Механізм підтримки фінансової стійкості банку в умовах волатильності ринку / Є. С. Гарбар // Агросвіт. – 2018. – № 14. – С. 58–66

43. Ключко Л.А. // Фінансова стабільність банків та її визначальні характеристики / Л.А. Ключко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – №1. – С. 142-149.
44. Колодізєв О. М. // Забезпечення стабільності банківської системи на основі підвищення ефективності управління капіталізацією вітчизняних банків / О. М. Колодізєв, В. О. Лесик // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1(32). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8673/1/Kolodiziev,%20Lesyk.pdf>
45. Про затвердження положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова НБУ № 189 від 14.05.2003. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0381-03>
46. Коцовська Р.Р. Банківські операції: навч. посіб. // Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль – 2010.
47. Золковер А. О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків / А. О. Золковер, А. О. Гуменюк // Міжнародний науковий журнал. – 2015. – № 2. – С. 32–35.
48. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків: Постанова Національного банку України від 14.04.1998 № 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0323-98_
49. Зверук Л. А. Концептуальні засади дослідження управління фінансовою стійкістю банківських установ / Л. А. Зверук, С. К. Боєва // Бізнес Інформ. – 2017. – № 3. – С. 288–293.
50. Герасимович А.М.// Аналіз банківської діяльності: підруч. – К: ЦУЛ, 2010.
51. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / І.М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2013. – 347 с.
52. Офіційний сайт ПАТ «Державний ощадний банк України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua>.
53. Про «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/>. – Назва з екрану.

54. Рентабельність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123599&cat_id=123320.
55. Примак Ю. Р. Аналіз ділової активності, іміджу та репутації: їх вплив на фінансову стійкість банку / Ю. Р. Примак // Економічний форум. – 2017. – №. 2. – С. 330–337.
56. Шпаковська Н. І. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості банків / Н. І. Шпаковська // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 3. – С. 100–105.
57. Пилипів Н. І. Зарубіжний досвід зміцнення фінансової стійкості банків / Н. І. Пилипів, І. Д. Пятничук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2018. – Вип. 6 (134). – С. 122-128.
58. Global banking outlook 2018. Ernst & Young Global Limited: Website. Retrieved from [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-globalbanking-outlook-2018/\\$File/ey-global-banking-outlook2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-globalbanking-outlook-2018/$File/ey-global-banking-outlook2018.pdf).
59. 10 ways Predictive Analytics can help the Banking sector. NewGenApps: Website. Retrieved from <https://www.newgenapps.com/blog/10-ways-predictiveanalytics-help-the-banking-sector>.
60. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/regulyatori-finansovogo-rinku-zatverdili-strategiyu-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>.
61. Маніфест АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/manifest-banku>.
62. Чугаєва А. В. Побудова стратегічної карти управління фінансовою стійкістю банку / А. В. Чугаєва // Управління розвитком. – 2014. – №13. – С. 108–111.
63. Каплан Р. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты / Р. Каплан, Д. Нортон; [пер. с англ.]. – М. : Олимп-Бизнес, 2007. – 512 с.

64. Коваленко В. В. Управління грошовими потоками банків на основі стрес-тестування ризиків, що ними генеруються / В. В. Коваленко, О. С. Сергеева // Фінанси України. – 2015. – № 7. – С. 57–74.
65. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України: Постанова Правління Національного банку України від 06.08.2009 р. № 460 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.
66. Звіт про стрес-тестування банків у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/supervision/diagnostics-of-banks>.
67. Звіт про стрес-тестування банків у 2019 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/supervision/diagnostics-of-banks>.
68. Результати оцінки стійкості АТ «Ощадбанк» у 2019 році. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/monthly-report>.
69. Шевцова М.Ю Оптимізація формування ресурсної бази банку / М. Ю. Шевцова, Г. Е. Бурчак // Вісник Днепропетровського університету. Серія «Економіка». – 2011. – № 5(3). – С. 161–170.
70. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків: Постанова Національного банку України від 14.04.1998 № 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0323-98>.
71. Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Національного банку України; Програма від 18.06.2015 № 391 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.
72. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/regulyatori-finansovogo-rinku-zatverdili-strategiyu-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>.

73. Уряд схвалив оновлену стратегію держбанків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finbalance.com.ua/news/Uryad-skhvaliv-onovlenu-stratehiyu-derzhtbankiv_

74. Депозитні програми Ощадбанку для бізнесу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/deposit>.

ДОДАТКИ

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ**

*(у тисячах гривень,
за винятком прибутку на акцію, зазначеного в гривнях)*

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2016 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2015 року
Процентні доходи	5, 29	19 494 872	18 374 660
Процентні витрати	5, 29	(13 605 590)	(12 473 068)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		5 889 282	5 901 592
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	6, 29	(3 202 752)	(15 734 186)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД/(ЗБИТОК)		2 686 530	(9 832 594)
Комісійні доходи	7, 29	2 912 480	2 131 460
Комісійні витрати	7, 29	(787 641)	(497 312)
Чистий збиток від операцій з іноземною валютою	8	(3 602 293)	(4 867 781)
Чистий прибуток від реалізації інвестицій, наявних для продажу	29	3 245	382
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	10, 29	3 676 053	6 351 993
Розформування/(формування) резерву на покриття збитків за іншими операціями	6	1 065 068	(1 422 906)
Чисті інші доходи	29	99 669	123 603
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ПРИБУТОК/(ЗБИТОК)		3 366 581	1 819 439
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	9, 29	(5 586 057)	(4 256 532)
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ДО ОПОДАТКУВАННЯ		467 054	(12 269 687)
Відшкодування/(витрати) з податку на прибуток	11	614	(572)
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ЗА РІК		467 668	(12 270 259)
Відноситься до:			
Акціонера Банку		465 294	(12 271 243)
Неконтрольованої частки участі		2 374	984
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД/(ЗБИТОК):			
<i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:</i>			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		811 721	(41 633)
<i>Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:</i>			
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності		301	369
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу		1 379 183	432 057
Рекласифікація переоцінки інвестицій, наявних для продажу, що були реалізовані протягом року		(3 245)	(382)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД		2 187 960	390 411
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ/(ЗБИТКУ) ЗА РІК		2 655 628	(11 879 848)
Відноситься до:			
Акціонера Банку		2 653 254	(11 880 832)
Неконтрольованої частки участі		2 374	984
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) НА АКЦІЮ			
Середньозважена кількість звичайних акцій для розрахунку базисного та розбавленого прибутку/(збитку) на акцію	12	29 722	25 777
Базисний та розбавлений прибуток/(збиток) на акцію (гривні)	12	15 655	(476 054)

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2017 року
Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2017 року

Примітки на сторінках 7-91 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	31 грудня 2016 року	31 грудня 2015 року
АКТИВИ:			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	13, 29	10 438 941	5 632 365
Кошти в банках	14, 29	31 204 229	17 822 488
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	15, 29	17 148 763	10 095 933
Кредити, надані клієнтам	16, 29	65 946 584	65 462 189
Інвестиції, наявні для продажу	17, 29	65 009 361	47 380 331
Інвестиції, що відображаються за амортизованою вартістю	18, 29	12 640 713	7 195 975
Основні засоби та нематеріальні активи	19	6 536 022	3 945 643
Передплата з податку на прибуток	11	271 521	299 876
Відстрочені активи з податку на прибуток	11	-	80 759
Інші активи	20	1 442 699	1 180 270
ВСЬОГО АКТИВІВ		210 638 833	159 095 829
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	21, 29	4 639 317	16 557 088
Рахунки клієнтів	22, 29	145 586 109	94 253 706
Випущені єврооблігації	23	33 417 444	29 498 132
Інші запозичені кошти	24	7 039 869	7 152 023
Інші зобов'язання	25, 29	1 016 169	1 742 787
Субординований борг	26	2 807 088	2 536 133
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	374 062	-
Всього зобов'язань		194 880 058	151 739 869
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	27	35 108 980	30 153 460
Резерв переоцінки будівель		1 820 998	1 193 252
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		576 751	(799 187)
Кумулятивний результат переоцінки валюти		1 532	1 231
Непокритий збиток		(21 762 065)	(23 203 001)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		15 746 196	7 345 755
Неконтрольована частка участі		12 579	10 205
Всього власного капіталу		15 758 775	7 355 960
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		210 638 833	159 095 829

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2017 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-91 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2017 року

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2016 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2015 року
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Проценти отримані		16 884 385	15 233 176
Проценти сплачені		(13 799 021)	(12 583 296)
Комісійні доходи отримані		2 906 790	2 127 143
Комісійні витрати сплачені		(787 280)	(497 123)
Операції з іноземною валютою	8	109 534	316 751
Операції з фінансовими інструментами, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	10	119 202	505 726
Інші операційні доходи отримані		79 863	103 513
Витрати на утримання персоналу сплачені		(2 984 839)	(2 550 169)
Операційні витрати сплачені		(1 870 428)	(1 244 315)
		<u>658 206</u>	<u>1 411 406</u>
Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях			
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Зменшення/(збільшення) операційних активів:			
Залишки на рахунках у Національному банку України, щодо яких існують обмеження		-	425 000
Кошти в банках		45 369	426 291
Кредити, надані клієнтам		1 165 203	5 041 217
Інші активи		300 006	(223 096)
(Зменшення)/збільшення операційних зобов'язань:			
Кошти банків		(12 206 718)	(5 863 528)
Рахунки клієнтів		44 710 493	29 093 980
Інші зобов'язання		83 662	40 523
		<u>34 756 221</u>	<u>30 351 793</u>
Чисте надходження грошових коштів від операційної діяльності до сплати податку на прибуток			
Податок на прибуток повернутий		1 093	2 270
		<u>34 757 314</u>	<u>30 354 063</u>
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Придбання інвестицій, наявних для продажу		(262 364 074)	(363 694 763)
Надходження від реалізації та погашення інвестицій, наявних для продажу		248 119 274	343 739 067
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(2 237 334)	(1 165 438)
Надходження від реалізації основних засобів		-	680
Придбання інвестицій, що відображаються за амортизованою вартістю		(2 700 000)	-
		<u>(19 182 134)</u>	<u>(21 120 454)</u>
Чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності			
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Викуп власних акцій дочірньою компанією		-	(1 484)
Надходження від інших запозичених коштів		740 907	-
Погашення інших запозичених коштів		(1 497 861)	(405 633)
		<u>(756 954)</u>	<u>(407 117)</u>
Чисте вибуття грошових коштів від фінансової діяльності			

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО
ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ (у тисячах гривень)**

	Приміт- ки	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року*
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через	6, 30	16 689 756	19 747 084
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	6, 30	2 661 660	-
Процентні витрати	6, 30	(13 896 078)	(14 228 362)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		5 455 338	5 518 722
Розформування/(формування) резерву під очікувані кредитні збитки /збитки від знецінення за активами, за якими нараховуються проценти	7, 30	1 175 156	(1 934 665)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ПІСЛЯ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ ПІД ОЧІКУВАНІ КРЕДИТНІ ЗБИТКИ /НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ		6 630 494	3 584 057
Комісійні доходи	8, 30	5 236 356	4 001 097
Комісійні витрати	8, 30	(1 771 336)	(1 305 079)
Чистий прибуток/ (збиток) від операцій з іноземною валютою	9	864 928	(451 470)
Чистий (збиток)/ прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	11, 30	(2 410 823)	1 155 657
Чистий збиток від модифікації фінансових активів та зобов'язань що оцінюються за амортизованою вартістю та фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	30	(47 698)	-
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки/збитки від знецінення за іншими операціями	7	(206 870)	530 170
Чистий інший дохід	30	304 597	184 587
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		1 969 154	4 114 962
ОПЕРАЦІЙНІ ДОХОДИ		8 599 648	7 699 019
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	10, 30	(8 567 824)	(7 139 998)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		31 824	559 021
Відшкодування /(витрати) з податку на прибуток	12	129 382	(38)
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ЗА РІК		161 206	558 983
Відноситься до:			
Акціонера Банку		162 471	557 960
Неконтрольованої частки володіння		(1 265)	1 023

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ (у тисячах гривень)**

	Приміт- ки	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року*
ІНШІ СУКУПНІ (ВИТРАТИ)/ДОХІД:			
<i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:</i>			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		42	1 400
<i>Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:</i>			
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності		(178)	159
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід/інвестицій, наявних для продажу, за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		(2 614 309)	148 718
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід / наявних для продажу, переміщена в прибутки і збитки		(564)	(13)
ІНШІ СУКУПНІ (ВИТРАТИ) /ДОХІД		<u>(2 615 009)</u>	<u>150 264</u>
ВСЬОГО СУКУПНИХ (ВИТРАТ)/ ДОХОДУ ЗА РІК		<u>(2 453 803)</u>	<u>709 247</u>
Відноситься до:			
Акціонера Банку		(2 452 538)	702 224
Неконтрольованої частки володіння		(1 265)	1 023

* Група початково застосувала МСФЗ 9 з 1 січня 2018 року. Згідно обраного методу переходу, порівняльна інформація не була перерахована (Примітка 5). В результаті переходу на МСФЗ 9, Група змінила презентацію деяких статей, презентація порівняльної інформації не була змінена (Примітка 5).

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2019 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2019 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 8-112 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	31 грудня 2018 року	31 грудня 2017 року*
АКТИВИ:			
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	14	10 600 815	12 228 420
Кошти в банках	15, 30	10 965 932	17 081 079
Похідні фінансові активи	16, 30	-	21 767 424
Кредити, надані клієнтам	17	67 543 176	74 502 538
Інвестиції	18, 30	116 590 238	98 104 393
Інвестиційна нерухомість	19	796 869	-
Основні засоби та нематеріальні активи	20	8 953 669	7 614 753
Передплата з податку на прибуток		267 324	294 694
Інші активи	21	2 068 186	2 279 365
ВСЬОГО АКТИВІВ		217 786 209	233 872 666
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	22, 30	54 074	6 435 248
Рахунки клієнтів	23, 30	154 016 447	150 151 155
Випущені єврооблігації	24	34 496 694	34 546 811
Інші запозичені кошти	25, 30	6 618 734	7 299 686
Інші зобов'язання	26, 30	1 028 665	730 928
Субординований борг	27	2 879 790	2 903 463
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	12	130 136	533 568
Всього зобов'язань		199 224 540	202 600 859
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	28	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 821 887	1 822 086
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		215 554	725 456
Кумулятивна сума курсових різниць		1 513	1 691
Непокритий збиток		(33 215 794)	(21 017 212)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		18 548 140	31 257 001
Неконтрольована частка участі		13 529	14 806
Всього власного капіталу		18 561 669	31 271 807
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		217 786 209	233 872 666

*Група початково застосувала МСФЗ 9 з 1 січня 2018 року. Згідно обраного методу переходу, порівняльна інформація не була перерахована (Примітка 5). В результаті переходу на МСФЗ 9, Група змінила презентацію деяких статей, презентація порівняльної інформації була змінена відповідно (Примітка 5).

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2019 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2019 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 8-112 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року*
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Проценти отримані		18 328 192	16 787 685
Проценти сплачені		(14 215 569)	(14 248 386)
Комісійні доходи отримані		5 205 465	3 957 743
Комісійні витрати сплачені		(1 771 291)	(1 305 659)
Операції з іноземною валютою	9	33 318	54 964
Операції з похідними фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	11	(22 727)	(81 917)
Інші операційні доходи отримані/(витрати сплачені)		249 060	196 341
Витрати на утримання персоналу сплачені		(4 684 052)	(3 823 177)
Операційні витрати сплачені		(2 566 657)	(2 339 471)
Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		555 739	(801 877)
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Зменшення/(збільшення) операційних активів:			
Кошти в банках		268 502	445 047
Кредити, надані клієнтам		(4 894 935)	(7 329 967)
Інші активи		248 320	319 641
(Зменшення)/збільшення операційних зобов'язань:			
Кошти банків		(6 300 644)	1 760 335
Рахунки клієнтів		5 006 127	1 790 908
Інші зобов'язання		48 773	13 156
Чисте вибуття грошових коштів від операційної діяльності до сплати податку на прибуток		(5 068 118)	(3 802 757)
Податок на прибуток (сплачений)/відшкодований		(6 960)	(25 063)
Чисте вибуття грошових коштів від операційної діяльності		(5 075 078)	(3 827 820)
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Придбання інвестицій		(348 360 774)	(135 406 302)
Надходження від реалізації та погашення інвестицій		348 762 968	128 465 017
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(2 187 407)	(2 161 334)
Надходження від реалізації основних засобів		1 321	-
Чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності		(1 783 892)	(9 102 619)
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Виплата частки прибутку на основі фінансового результату року		(167 569)	(139 409)
Продаж викуплених в попередніх періодах власних акцій дочірньою компанією		-	1 154
Надходження від інших запозичених коштів		671 709	531 672
Погашення інших запозичених коштів		(1 109 130)	(1 008 843)
Чисте вибуття грошових коштів від фінансової діяльності		(604 990)	(615 426)

Примітки на сторінках 8-112 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.